

N:o 10.

Ank. till Riksd. Kansli den 9 April 1875, kl. 3 e. m.

*Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens
Åttonde Hufvudtitel.*

(2:dra U. A.)

Vid Åttonde Hufvudtiteln, omfattande anslagen till *Ecklesiastikdepartementet*, hafva vid innevarande riksmöte ifrågakommit de förändringar, hvilka här nedan omförmälas.

Kleresistaten.

1:o. I öfverensstämmelse med vederbörande embetsmyndigheters derom afgifna förslag har Kongl. Maj:t föreslagit:

att till prostetunna åt kontraktsprosten i Oppunda Vestra kontrakt för Östra Vingåkers församling måtte anvisas 12 kronor 85 öre;

att prostetunna åt kontraktsprosten i Kåkinds kontrakt för Hjo församling måtte anslås med 15 kronor 81 öre;

att såsom prostetunna för Södra Finnskoga församling måtte beviljas åt kontraktsprosten i Elfdals kontrakt 14 kronor 86 öre; och

att det anslag af kronotiondespanmål, 214 kubikfot 2 kannor, hälften råg och hälften korn, motsvarande ett förslagsvärde af 449 kronor 82 öre, som utgått såsom lönebidrag till kyrkoherden i Styrso pastorat, måtte ur riksstaten uteslutas.

Då de ifrågavarande prostetunnorna äro beräknade i enlighet med de i sådant hänseende antagna grunder samt Kongl. Maj:t vid faststäl-

Bih. till Riksd. Prot. 1875. 1 Saml. 1 Afd. 8 Häft.

*Angående
anslag till
prostetunnor
samt indrag-
ning af
kronotionde-
anslag.*

lände af lönereglering för kyrkoherden i Styrso församlings pastorat förordnat om indragning af ofvan omförmälda spanmålsbelopp, tillstyrker Utskottet,

att, med bifall till hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseenden föreslagit, anslaget till kleresistaten må höjas med ett sammanräknadt penningebelopp af 43 kronor 52 öre, men deremot i kolumnen för oindelt spanmål minskas med 214 kubikfot 2 kannor, motsvarande 449 kronor 82 öre.

Universiteten.

*Angående
fyllnad i
äldre pen-
ningelöner
vid Upsala
universitet.*

2:o. Med bifall till Kongl. Maj:ts derom framställda förslag medgaf Riksdagen år 1873, att ett vid 1856—1858 års riksmöte på Upsala universitets stat uppfördt förslagsanslag å 30,000 riksdaler, »för upprätthållande till visst belopp af sådana åt lärare och tjänstemän anslagna löner, i hvilka spanmål ingår», finge utbytas mot ett fast anslag å 43,323 riksdaler 79 öre, dervid i öfverensstämmelse med anslagets benämning endast behofvet af fyllnad i *spanmålslönerna* legat till grund för beräkningen af det erforderliga beloppet. Numera har emellertid blifvit upplyst, att från förenämnda förslagsanslag tillförene jemväl utgått hvad som erforderats till fyllande af vissa äldre *penningelöner* till de vid 1856—1858 års reglering fastställda belopp; och då således, efter förslagsanslagets indragning, tillgång för sistberörda ändamål icke vidare förefinnes, har Kongl. Maj:t föreslagit, att det till fyllnad i åtskillige embets- och tjänstemäns vid Upsala universitet penningelöner erforderliga belopp, 7,304 kronor 60 öre, måtte af Riksdagen anvisas.

Med hänvisande till den fullständiga utredning af förevarande anslagsfråga, som i statsrådsprotokollet (bil. N:o 7 a) finnes meddelad, får Utskottet, enär de ifrågavarande penningelöntagarnes rätt till den dem tillagda förhöjda aflöning är ostridig, tillstyrka,

att, med bifall till denna nådiga framställning, anslaget till universiteten må med 7,304 kronor 60 öre förhöjas.

*Angående
anslag till
nya lärare-
befattningar
vid universi-
teten.*

3:o. Vidare har Kongl. Maj:t föreslagit:

att för inrättande af en profession i teologi vid universitetet i Upsala måtte beviljas anslag till en professorslön med 4,500 kronor;

att för inrättande af en adjunktur i experimentel patologi och patologisk anatomi vid universitetet i Upsala måtte anslås en adjunktslön å 2,500 kronor;

att lön till en adjunkt i experimentel fysiologi och medicinsk fysik vid samma universitet måtte med 2,500 kronor beviljas;

att för inrättande af en ny profession i juridik vid universitetet i Upsala måtte anvisas lön till en professor med 4,500 kronor; och

att för inrättande af en ny profession i juridik vid universitetet i Lund måtte anslås en professorslön med likaledes 4,500 kronor.

De skäl, som i statsrådsprotokollet (bil. N:o 7 b, pag. 18—28) finnas till stöd för dessa nådiga framställningar anförda, hafva väl synts Utskottet ådagalägga behovet af lärarekrafternas förstärkning i de särskilda vetenskapsgrenar, för hvilka de föreslagna lärareplatserna äro afsedda; men Utskottet har af annan anledning funnit betänkligt att nu tillstyrka uppförande på fast stat af berörda lärareplatser. De af Kongl. Maj:t förordnade komiterade för uppgörande af förslag till ändring i de akademiska statuterna och dermed sammanhängande föreskrifter hafva numera till Kongl. Maj:t inkommit med sitt underdåniga betänkande i ämnet, och i detta betänkande med dervid fogade reservationer förekomma så väl i afseende på den akademiska undervisningen som i fråga om akademiska lärdomsgrader och fakultetsexamina åtskilliga tänkvärda förslag, hvilka vid en blifvande pröfning sannolikt komma att föranleda ganska väsentliga förändringar i universitetens nuvarande anordning, särdeles med hänseende till lärareplatsernas antal och beskaffenhet. Vid sådant förhållande har det förefallit Utskottet mest lämpligt, om Riksdagen, utan att ingå i närmare pröfning, huruvida de lärareplatser, för hvilkas tillsättande Kongl. Maj:t nu äskat anslag, må vara af beskaffenhet att böra framför andra tillgodoses, ville till Kongl. Maj:ts disposition ställa erforderliga medel för lärarekrafternas förstärkande, der sådant finnes vara af behof påkalladt; hemställande alltså Utskottet,

att Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anvisande af tillhoppa 18,500 kronor såsom förhöjning i universitetens anslag för inrättande af vissa angifna lärareplatser må på det sätt af Riksdagen bifallas, att ett extra anslag å nämnda belopp, 18,500 kronor, för år 1876 anvisas, att enligt Kongl. Maj:ts nådiga disposition användas till förstärkning af lärarekrafterna vid universiteten, i den mån sådant finnes för undervisningen och examina behöfligt.

Angående
anslag för
åtskilliga
materiella
behof vid
universitetet
m. m.

4:o. I anledning af vederbörandes derom gjorda underdåniga framställningar har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att anvisa åt *universitetet i Upsala* förhöjning i anslaget till institutionen för allmän och åkerbrukskemi med 550 kronor samt åt *universitetet i Lund* förhöjning i de särskilda anslagen till astronomiska institutionen med 400 kronor, kemiska institutionen med 500 kronor, patologiskt anatomiska institutionen med 600 kronor och zoologiska institutionen med 200 kronor.

I sammanhang med denna nådiga framställning har Utskottet till pröfning förehaft särskilda inom Riksdagens Första Kammare väckta motioner, deri föreslagits af Herr *H. L. Rydén* (motion N:o 30), att ett anslag för en gång af 2,500 kronor måtte beviljas att utgå helst under innevarande år till inköp af mikroskop med tillbehör för den patologiska institutionen vid Upsala universitet, samt af Herr *S. Ribbing* (motion N:o 40), att Riksdagen måtte bevilja 600 kronor årligen såsom tillökning i arfvodet åt amanuensen i normal anatomi vid samma universitet, att i universitetets stat uppföras.

Genom hvad i statsrådsprotokollet (Bil N:o 7 b., pag. 28—30) är vordet anfördt rörande de särskilda af Kongl. Maj:t äskade anslagsförhöjningarne torde kunna anses fullt ådagalagdt, att dessa förhöjningar äro för de ifrågavarande institutionerna väl behöfliga.

Beträffande frågan om särskildt anslag till inköp af mikroskop är af motionären anfördt, att genom Kongl. Maj:ts den 13 November nästlidna år utfärdade stadga för de medicinska examina bland annat förordnats, att den, som vill undergå medicine kandidat-examen skall förut hafva genomgått praktiska öfningar å det patologiskt anatomiska laboratoriet och jemväl aflägga särskilda praktiska prof i mikroskopisk undersökning så väl för medicine kandidat- som för medicine licentiat-examen; att antalet medicine studerande vid Upsala universitet för närvarande utgjorde 154, utaf hvilka 130 ännu ej börjat de ofvan nämnda obligatoriska öfningarne, hvilka till allra största delen måste ske med mikroskopets tillhjälp; att, då institutionen endast genom enskild donation nyligen fått sitt fjerde mikroskop, behovet af ytterligare 8 à 12 dylika instrument vore oafvisligt, under det institutionens anslag, 800 kronor årligen, endast räckte till bestridande af de nödvändigaste årliga utgifter.

På grund af hvad sålunda förekommit och då förberörda examensstadga utfärdats efter den tid, inom hvilken universitetet borde hos Kongl. Maj:t anmäla sina behof af anslag, så att i detta förhållande är att finna anledningen, hvarför denna fråga icke varit föremål för Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, har Utskottet icke tvekat att i hufvudsak motionärens förslag understödja.

Vidkommande åter förslaget om förhöjning med 600 kronor årligen åt amanuensen i normal anatomi vid Upsala universitet, inhemtas af motionen, att bemalde tjänsteman för närvarande åtnjuter ett arvode af 350 kronor jemte ett boställsrum och två famnar ved, hvilken aflöning motionären, som till 50 kronor beräknat värdet af berörda naturaförmåner, ansett böra med det föreslagna beloppet höjas för att motsvara det belopp af 1,000 kronor, som nu af Kongl. Maj:t begärts för Carolinska medico-kirurgiska institutet. Men då, enligt Utskottets uppfattning, grundsatsen af likställighet mellan de medicinska fakulteterna vid rikets universitet samt Carolinska institutet icke nödvändigtvis bör medföra, att hvarje särskild befattning vid dessa läroanstalter må med precis enahanda belopp aflönas, har Utskottet, utan att ingå i pröfning i hvad mån motionärens uppskattning af de ifrågavarande naturaförmånerna kan med nu gällande prisförhållanden vara förenlig, funnit sig sakna allt skäl att berörda förslag understödja.

Utskottet hemställer alltså:

- a) att den af Kongl. Maj:t äskade förhöjning i anslaget till institutionen för allmän och åkerbrukskemi vid Upsala universitet må på det sätt af Riksdagen beviljas, att ett extra anslag af 550 kronor för år 1876 till nämnda ändamål anvisas;
- b) att Kongl. Maj:ts nådiga framställning om förhöjning i anslagen för åtskilliga materiela behof vid Lunds universitet må på det sätt af Riksdagen bifallas, att summan af de begärda anslagstillökningarne, 1,700 kronor, på extra stat för år 1876 till Kongl. Maj:ts disposition anvisas;
- c) att ett extra anslag af 2,500 kronor för år 1876 till Kongl. Maj:ts disposition anvisas för inköp af mikroskop till den patologiskt anatomiska institutionen vid Upsala universitet; och
- d) att Herr S. Ribbings ofvanberörda motion icke må af Riksdagen bifallas.

Carolinska mediko-kirurgiska institutet.

5:o. Till arvode åt en *amanuens* vid institutets anstalt för *normal anatomi* har Kongl. Maj:t äskat ett årligt belopp af 1,000 kronor.

Enligt hvad statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 31 och 32) gif-

*Angående
anslag till
arvode åt en
amanuens i
anatomi.*

ver vid handen, hafva så väl tillförene som under nuvarande ledighet väsentliga svårigheter mött att få adjunkten i anatomi besatt med någon dertill lagligen kompetent person, så länge prosektorsbefattningen vore dermed förenad, och då dymedelst samt genom hvad i öfrigt är vordet till stöd för den nådiga framställningen anfördt behovet af en amanuens vid den anatomiska anstalten synts ådagalagdt, tillstyrker Utskottet, att Kongl. Maj:ts nådiga framställning om årligt arvode åt en amanuens vid Carolinska mediko-kirurgiska institutets anstalt för normal anatomi må på det sätt af Riksdagen bifallas, att det äskade beloppet, 1,000 kronor, för år 1876 till Kongl. Maj:ts disposition på extra stat anvisas.

Angående
anslag för fy-
siologiska an-
stalten.

6:o. För institutets *fysiologiska anstalt* har Kongl. Maj:t föreslagit anvisande dels af 400 kronor till aflöning åt en amanuens och 500 kronor till aflöning åt en vaktmästare, dels 1,500 kronor till anstaltens underhåll och drift; och då de ifrågavarande utgifternas nödvändighet är af institutets lärarekollegium vitsordad, tillstyrker Utskottet, att Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anvisande af medel för Carolinska mediko-kirurgiska institutets fysiologiska anstalt må på det sätt af Riksdagen bifallas, att ett belopp af 2,400 kronor för år 1876 till Kongl. Maj:ts disposition på extra stat anvisas.

Angående
anslag för in-
rättande af
professioner i
helsovårds-
lära

7:o. Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (N:o 11), hvilken blifvit till Utskottets förberedande behandling remitterad, har Herr *C. J. Rossander* af anförda skäl föreslagit, att Riksdagen till inrättande af en profession med undervisningsskyldighet i helsovårdslära samt rätts- och statsmedicin vid hvarterdera af universiteten i Upsala och Lund, samt till förändring af den e. o. professionen i rätts- och statsmedicin vid Carolinska institutet i Stockholm till ordinarie profession med undervisningsskyldighet jemväl i helsovårdslära, måtte bevilja så stort anslag, att desse professorer erhöles samma löneförmåner, som Riksdagen komme att bestämma för öfrige professorer vid sagda läroverk; men enär, enligt Utskottets åsigt, anslagsfrågor af denna beskaffenhet, om än de behof, hvilkas tillgodoseende är i fråga, må synas förtjenta af uppmärksamhet, icke böra till afgörande hos Riksdagen förekomma innan de varit föremål för vederbörande auktoritetens utredning och Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, hemställer Utskottet, att omförmälda motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Elementar-läroverken.

8:o. Sedan Riksdagen i underdånig skrifvelse den 16 Maj 1874 angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel anmält, att Riksdagen till löneförbättring enligt de af Kongl. Maj:t föreslagna grunder åt lärarne vid statens elementarläroverk samt vid pedagogierna anvisat de af Kongl. Maj:t för nämnda ändamål åskade belopp, dock att lärare, som enligt dittills gällande stat vore berättigad till ersättning för indelt lön, icke finge tillträda den för honom beräknade löneförhöjning, med mindre han sin rätt till nämnda ersättning frånträdde, samt Riksdagen med anledning häraf anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes till innevarande Riksdag göra framställning om uppförande dels å elementarläroverkens stat, dels å anslaget till pedagogier och folkskolor af ett bestämdt anslagsbelopp i stället för de nuvarande, förslagsvis beräknade ersättningarne för indelta ränte- och tiondeanslag, i den mån dessa anslag icke vidare vore på särskilda lärare, eller eljest, disponerade, har Kongl. Maj:t uti en den 12 sistlidne Februari till Riksdagen aflåten nådig proposition (N:o 26) föreslagit Riksdagen:

Angående uppförande af ett bestämdt penninganslag i stället för de förslagsvis beräknade ersättningarne för indelt ränta och tionde.

att i staten för år 1876 och frangent från lönerna för samtliga de vid elementarläroverk och pedagogier anstälde lärare, som åtnjuta ersättning för indelta ränte- eller tiondeanslag, och åt hvilka löneförbättring under vilkor, att samma ersättning frånträdes och att lärarne åtnöjas med det belopp i penningar, hvartill ersättningen är i stat upptagen och beräknad, blifvit af Riksdagen beviljad, berörda ersättning måtte uteslutas, samt nya löner för alla dessa lärare uppföras till det belopp Riksdagen med nämnda vilkor medgifvit;

att de lärare, hvilka på nämnda vilkor ej ingått eller på grund af andra förhållanden icke äro berättigade till löneförbättring, måtte, så länge de sin rätt till ifrågavarande slags ersättningar ej frånträda eller öfriga omförmälda undantagsförhållanden fortfara, af den å stat uppförda nya lönen, så vidt den dertill förslår, åtnjuta sina afföningsförmåner enligt hittills gällande grunder och med rättighet att uppbära den deri möjligen erforderliga fyllnad å allmänna indragningsstaten;

att före detta Lektorn vid Gefle förutvarande gymnasium J. O. Forssén måtte förklaras berättigad att under sin återstående lifstid uppbära tre fjerdedelar af den lön han innehaft, 150 kronor i kontant och 150 tunnor spannmål, med 112 kronor 50 öre samt ersättning för 708 kubikfot 75 kubiktum spannmål å allmänna indragningsstaten, men derifrån

uteslutas den aflöningsfyllnad, 825 kronor, som till hans efterträdare från nämnda stat nu utgår;

att, i händelse af bifall till hvad sålunda blifvit föreslaget, det bestämda penningebeloppet under anslaget till elementarläroverken måtte höjas med 212,427 kronor 85 öre, emot det att den under samma anslag förslagsvis upptagna indelta ränta och ersättning för indragna räntor minskas med 4,045 kronor 69 öre samt hela det belopp af 208,382 kronor 16 öre utgå, hvilket derå uppförts för indelt tionde och ersättning för indragna tiondeanslag, äfvensom att penningebeloppet under anslaget till pedagogier och folkskolor ökas med 3,470 kronor 46 öre, men att från ersättningen för indelt tionde och indragna tiondeanslag under samma anslag uteslutes en motsvarande summa, eller 3,470 kronor 46 öre.

Med hänvisande till den närmare utredning af ärendet, som i det den nådiga propositionen bilagda statsrådsprotokoll finnes meddelad, tillstyrker Utskottet,

att hvad Kongl. Maj:t i förevarande nådiga proposition föreslagit må vinna Riksdagens bifall.

Angående
elementar-
lärares upp-
flyttning i
högre lön-
grad.

9:o. För bestridande af utgifterna för lärares vid elementarläroverken *uppflyttning i högre lönegrad* har Kongl. Maj:t äskat ett belopp af 40,000 kronor, att å elementarläroverkens stat uppföras.

Enligt hvad statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 33) gifver vid handen, är detta belopp beräknadt i öfverensstämmelse med de för lärares uppflyttning i högre lönegrad fastställda grunder, och Utskottet tillstyrker alltså,

att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att för lärares vid elementarläroverken *uppflyttning i högre lönegrad* ett extra anslag af 40,000 kronor må för år 1876 till Kongl. Maj:ts disposition anvisas.

Angående
förhöjning i
arfvoden för
extra och
vikarierande
lärare.

10:o. Med hänseende till nödvändigheten att höja beloppen af hittills för extra och vikarierande lärare fastställda arfvoden, har Kongl. Maj:t äskat tillökning dels i anslaget till arfvoden åt *extra lärare* med 30,000 kronor och dels i anslaget till *vikarier och oförutsedda behof* med 15,000 kronor; och då behofvet af förhöjning i berörda anslag synts Utskottet fullt ådagalagdt genom hvad rörande dessa frågor finnes i statsrådsprotokollet

rådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 34 och 35) anfördt, tillstyrker Utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att på extra stat för år 1876 anvisas:

- a) till arvoden åt extra lärare ett belopp af 30,000 kronor; och
- b) till vikarier och oförutsedda behof 15,000 kronor.

11:o. Till arvoden åt bibliotekarier vid rikets högre elementarläroverk är för närvarande anvisadt ett statsanslag å 4,000 kronor, hvartill ytterligare kommer afkomst af donationer och andra enskilda medel till ett belopp af 324 kronor 50 öre. Dessa tillgångar äro, enligt hvad statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 35) gifver vid handen, efter bibliotekens olika storlek fördelade på 31 läroverk på det sätt, att vid tio läroverk bibliotekarien har i arvode 50 kronor, vid sex 75 kronor, vid nio 100—200 kronor, vid ett 230, ett 250, ett 300, två 350, och ett 527 kronor. Då dessa arvoden, af hvilka de högsta utginge till bibliotekarierna vid de stora stifts- och läroverksbiblioteken i Linköping, Skara, Göteborg, Vexjö, Strengnäs och Vesterås, i allmänhet vore allt för knappa för att kunna anses motsvara den tidspillan och det arbete, som vården af ett bibliotek kräfde, har Kongl. Maj:t nu föreslagit, att ifrågavarande anslag måtte med 4,000 kronor förhöjas.

*Angående
anslaget till
Biblioteka-
rier vid de
högre elemen-
tarläro-
verken.*

Denna jämförelsevis betydliga anslagsförhöjning har emellertid Utskottet ansett sig icke böra till bifall förorda. Vården om ett läroverksbibliotek lär icke kunna upptaga en persons hela tid, utan torde detta bestyr i allmänhet vara uppdraget åt någon af läroverkets lärare, hvilka redan från innevarande års början undfått ej oväsentlig förhöjning i aflöningen. Utskottet tillstyrker därför,

att Kongl. Maj:ts nådiga framställning om förhöjning i anslaget till arvoden åt bibliotekarier vid de högre elementarläroverken icke må af Riksdagen bifallas.

12:o. För *utvidgning* af elementarläroverken i Söderhamn, Vadstena och Sköfde från tre- till femklassiga har Kongl. Maj:t äskat anvisande af 5,600 kronor till hvartdera eller tillhopa 16,800 kronor, med hvilket belopp alltså anslaget till elementarläroverken skulle från och med år 1876 ökas.

*Angående
anslag till
utvidgning af
elementar-
läroverk.*

Uti underdånig skrifvelse den 16 Maj 1874 anhöll Riksdagen, det Kongl. Maj:t täcktes, efter vederbörandes hörande, taga i nådigt öfver-

väggande, huruvida icke ett inskränktare antal elementarläroverk, afsedda för undervisning endast på den klassiska linien, kunde vara tillräckligt för landets behof samt till en kommande Riksdag aflåta det förslag i ämnet hvartill förhållandena kunde föranleda; och enär således frågan om elementarläroverkens mest ändamålsenliga anordning snart torde i hela dess omfattning blifva föremål för statsmakternas pröfning, har det synts Utskottet olämpligt att nu vidtaga partiela förändringar i afseende på omfånget af undervisningen vid de redan befintliga läroverken, och Utskottet föranlåtes derföre hemställa,

att hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreforeslagit icke må vinna Riksdagens bifall.

*Angående
anslag för
utvidgning af
elementar-
läroverket i
Åmål.*

13:o. Då således Utskottet icke kunnat biträda Kongl. Maj:ts förslag om utvidgning af elementarläroverk, har Utskottet ännu mindre kunnat till bifall förorda en inom Riksdagens Andra Kammar väckt motion i enahanda syfte, utan hemställer,

att Herr *A. W. Westerdals* i motion N:o 15 gjorda förslag om beviljande af anslag till ett femklassigt elementarläroverk i Åmål icke må af Riksdagen bifallas.

*Angående
anslag till
resestipen-
dier åt lärare
i lefvande
språk.*

14:o. Till *resestipendier* åt lärare i lefvande språk vid elementarläroverken har Kongl. Maj:t föreslagit, att ett belopp af 6,000 kronor måtte på elementarläroverkens stat uppföras.

Sedan undervisningen i franska, tyska och engelska språken vid rikets elementarläroverk småningom erhållit ökad vikt, måste jemväl allt större anspråk ställas på lärarne i dessa ämnen, och då nöjaktig färdighet och säkerhet i ett språks praktiska användning svårigen lärerna kunna uppnås utan tillfälle till någon tids vistelse i det land, der språket talas, samt i statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 39) är upplyst, att ansökningar af elementarlärare om understöd för att i utlandet idka språkstudier ej sällan blifvit afslagna i anseende till brist på medel för detta ändamål, tillstyrker Utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att till resestipendier åt lärare i främmande lefvande språk vid elementarläroverken till Kongl. Maj:ts disposition för år 1876 anvisas ett extra anslag af 6,000 kronor.

15:o. Herr *A. Törnfeldt* har uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 4) föreslagit, att elementarläroverkens öfningslärare i musik och teckning måtte beviljas lika löneförmåner, som gymnastiklärare åtnjuta; men då lärarne såväl i musik och sång som i teckning hafva mindre antal undervisningstimmar än gymnastiklärare samt dessutom vid de två sistförflutna riksdagarne erhållit ganska betydlig förbättring i sina aflöningsförmåner, hemställer Utskottet,

att Herr *A. Törnfeldts* förevarande motion må af Riksdagen lemnas utan afseende.

Angående aflöningen för lärarne i musik och teckning.

16:o. Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 75) har Herr *A. J. Lyth* af anförda skäl föreslagit, att Riksdagen måtte ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 12,000 kronor att, efter Kongl. Maj:ts pröfning och under de närmare bestämmelser, Kongl. Maj:t kan finna för godt att fastställa, användas till bekostande af friplatser åt obemedlade lärjungar vid de enskilda, af minst 5 klasser bestående elementarläroverk, som vilja sådana enottaga, med rättighet för Kongl. Maj:t att bestämma ett visst, t. ex. efter lärjungeantalet proportioneradt, maximum af sådana frilevsplatser, samt med rättighet för läroverket sjelft att inom detta maximum årligen bestämma antalet; börande läroverket för hvarje sådan elev utfå en ersättning, som med högst en tredjedel understiger medelkostnaden för hvarje lärjunge vid statens läroverk.

Angående statsbidrag till enskilda elementarläroverk.

Vid sistlidna riksdag väcktes jemväl af enskild motionär förslag om anvisande af statsbidrag åt enskilda elementarläroverk på enahanda grunder och under hufvudsakligen samma vilkor, som nu blifvit ifrågakända; men detta förslag blef af dåvarande Stats-Utskott i afgifvet utlåtande (N:o 20 b mom. 4) afstyrkt och lyckades ej heller vinna någöndera Kammarens godkännande. Utskottet, som i allo delar de åsigter, som då gjorde sig gällande, tillåter sig nu endast återöppna omförmälda utlåtande och hemställer,

att Herr *A. J. Lyths* ifrågavarande motion må af Riksdagen lemnas utan afseende.

Pedagogier.

17:o. På sätt Kongl. Maj:t nu föreslagit och i enlighet med hvad tillförene i flera likartade fall skett, tillstyrker Utskottet,

att å anslaget till pedagogier och folkskolor må uppföras ett belopp af 39 kronor, såsom *ersättning* åt kolle-

Angående löneyllnad åt en kollega vid Nora pedagogi.

gan vid Nora stads pedagogi för ett från stadskassan hittills utgående, numera indraget bidrag till hans aflöning.

Folkundervisningen.

*Angående
seminarie-
lärares upp-
flyttning i
högre lön-
grad.*

18:o. Då enligt en i Ecklesiastik-departementets byrå för folk-skoleärenden gjord beräkning å de lönebelopp, som för hvarje å stat uppförd lärarebefattning vid folkskolelärare-seminarierna bör år 1876 utgå, ett belopp af 2,000 kronor erfordras för vederbörande *lärares uppflyttning i den lönegrad*, hvartill de äro berättigade, får Utskottet, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t föreslagit, tillstyrka, att till lärares vid seminarierna uppflyttning i högre lönegrad enligt gällande grunder må till Kongl. Maj:ts disposition för år 1876 anvisas ett extra anslag af 2,000 kronor.

*Angående
anslag till
extra lärare
m. m. vid
seminarierna.*

19:o. För *arvoden åt extra lärare* samt åtskilliga *materiela behof* har Kongl. Maj:t äskat förhöjning i anslaget till folkskolelärare-seminarierna med 20,000 kronor; och då hvad i statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 41) finnes rörande denna fråga anfördt synts Utskottet ådagalägga, att den föreslagna anslagsförhöjningen är väl behöflig, tillstyrker Utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att till arvoden åt extra lärare samt åtskilliga materiela behof vid seminarierna ett extra anslag af 20,000 kronor för år 1876 till Kongl. Maj:ts disposition anvisas.

*Angående
ökadt anslag
för folkskole-
inspektionen.*

20:o. Uti en inom Andra Kammaren af Herr *A. W. Wigardt* väckt motion (N:o 67) är föreslaget, att Riksdagen måtte besluta, det anslaget för folkskoleinspektionen höjes med 50 procent för beredande af förbättrade aflöningsvilkor åt folkskoleinspektörerne i riket, och att dem måtte tillkomma rese- och traktamentsersättning efter den klass i rese-reglementet, som är bestämd för kyrkoherdar.

Anslaget till arvoden och resekostnadsersättning åt folkskoleinspektörer höjdes vid förra riksdagen med 25 procent, och ännu torde ej tillförlitligen kunna bedömas, huruvida ytterligare förhöjning må vara af behof påkallad; hemställande derföre Utskottet,

att Herr A. W. Wigardts förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

21:o. I anslaget till *undervisningsmateriel m. m.* för folkskolor har Kongl. Maj:t äskat förhöjning med 5,000 kronor; och då, enligt hvad statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 42) gifver vid handen, den allmänna prisstegringen föranledt ökning i kostnaderna för materielens anskaffande, samt det är af vigt att tillfälle fortfarande beredes skolstyrelserna att till nedsatt pris erhålla undervisningsmateriel för sina folkskolor, tillstyrker Utskottet,

*Angående
anslag till
undervis-
ningsmateriel
för folkskolor.*

att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att till undervisningsmateriel m. m. för folkskolorna må på extra stat för år 1876 anvisas till Kongl. Maj:ts disposition ett belopp af 5,000 kronor.

22:o. Herr *J. Fahlén* har uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 100) föreslagit, att Riksdagen — med förbehåll att till kompetensvilkoren för anställning som lärare vid högre folkskola blefve till hvad förut funnes stadgadt tillagd den bestämmelsen, att en sådan skulle hafva blifvit väl vitsordad i den praktiska öfningskurs vid folkskolelärarseminariet, som för folkskolelärare i allmänhet vore föreskrifven — måtte bevilja den tillökning till understöd åt högre folkskolor, att detta med hittills gällande bestämmelser rörande motsvarande åligganden för vederbörande kommun eller kommuner måtte för hvarje skola få höjas till 1,200 kronor i stället för hittills stadgade 1,000 kronor som maximum.

*Angående
förhöjdt an-
slag för högre
folkskolor.*

Genom Rikets Ständers skrifvelse den 2 Mars 1858 är medgifvet, att högre folkskola, försedd med lärare, hvilken för studier, idkade vid universitetet, vore väl vitsordad, skulle erhålla understöd till högst dubbla beloppet af hvad i distriktet sammanskötes, dock för hvarje skola ej öfverskjutande 1,000 kronor.

Det af motionären föreslagna tillägg till kompetensvilkoren för anställning såsom lärare vid högre folkskola torde kunna anses betryggande i afseende på lärarnes undervisningsskicklighet och, då den ifrågasatta anslagstillökningen synts Utskottet med billighet öfverensstämmande, får Utskottet, jemte anmälan att de ifrågavarande skolornas antal numera utgör 11, för hvilka alltså, efter beräkning af 1,200 kronor för hvarje, skulle erfordras ett anslag af 13,200 kronor, tillstyrka,

- a) att statsbidraget för hvarje högre folkskola må, med bibehållande af nu gällande bestämmelser i afseende

- på tillskott från distriktet, utgå med högst 1,200 kronor och för sådant ändamål anslaget till högre folkskolor ökas från 11,000 kronor till 13,200 kronor; samt
- b) att vid anmälan af detta beslut Riksdagen må i underdånighet anhålla, att för anställning såsom lärare vid högre folkskola må hädanefter fordras, jemte förut föreskrifna villkor, att den sökande med godt vitsord genomgått den praktiska öfningskursen vid folkskolelärarseminarierna.

Angående af-
löningen för
lärare vid
folkskolor och
småskolor.

23:o. I afseende å frågor, som beröra förslagsanslaget till »löne-tillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor» är uti särskilda inom Kamrarne väckta motioner föreslaget:

af Herr *J. Jansson* (motion inom Första Kammaren N:o 8) dels att 1 § af Kongl. folkskolestadgan den 18 Juni 1842 måtte på det sätt ändras, att hvarje stadsförsamling och hvarje socken på landet förpligtas att upprätta och underhålla ett mot folkmängden svarande antal folkskolor, och dels att bidragen till folkskolelärarnes aflönande måtte höjas till belopp, som motsvarade lärarnes kontanta lön, för så vidt denna icke öfverstege 600 kronor;

af Herr *J. Jonasson* i Gullaboås (motion inom Andra Kammaren N:o 68), att Riksdagen ville för sin del besluta, det samtliga folkskolelärarnes aflöning skulle utbetalas af statsmedlen utom stadgadt husrum, vedbrand, kofoder och planteringsland, som fortfarande betalades af vederbörande kommuner;

af Herr *August Pettersson* i Hasselstad (motion inom Andra Kammaren N:o 70), att Riksdagen behagade bevilja så stort anslag, att alla så väl lärare vid fast folkskola som småskola måtte erhålla hela sin kontanta lön af staten, då kommunerna skulle tillförbindas skyldigheten att bestå deras in natura tillkommande löneförmåner, hvilka för hvarje lärare vid fast skola uppginge till cirka 200 kronor, förutom åliggandet att bestå skollokaler och materiel;

af Herr *A. J. Lyth* (motion inom Andra Kammaren N:o 140), att Riksdagen täcktes ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett årligt förslagsanslag af 100,000 kronor utöfver det belopp, som nu vore anslaget, att användas såsom bidrag från statens sida till höjande af lärares och lärarinnors vid småskola löningsvillkor på så sätt, att hvarje skoldistrikt, som ville öka årslönen för lärare eller lärarinna vid småskola från 200 till 300 kronor, måtte ega rätt att af statsmedel erhålla hälften eller 50 kronor för

hvarje sådan lönetillökning utöfver hvad det förut erhållit, med vilkor, att distriktet sjelft tillsköte en lika stor summa; och

af Herr *Ake Andersson* (motion inom Andra kammaren N:o 148), att det anslag, som nu utgår i kontant lön från staten till lärare och lärarinnor vid folkskolor, måtte från hälften till två tredjedelar förhöjas och under förut stadgade vilkor utgå.

Hvad först beträffar förslagen derom, att kostnaderna för folkskolelärarnes aflöning skulle helt och hållet eller åtminstone i vidare mån än hittills varit fallet öfverflyttas på staten, får Utskottet i minnet återkalla, hurusom yrkanden i detta syfte vid flera föregående riksdagar varit framställda, men af dåvarande Stats-Utskott blifvit afstyrkta och ej heller hos någondera Kammaren lyckats tillvinna sig understöd. Man har vid pröfningen af dessa frågor städse fasthållit den grundsats, att folkskolan i främsta rummet är en kommunens angelägenhet och att statens mellankomst i afseende på kostnaderna för folkundervisningen bör, förutom omsorgen om lärarebildningen, endast afse att understödja församlingarne vid ordnandet af deras folkskoleväsende; och då Utskottet är öfvertygadt om riktigheten af denna grundsats, har Utskottet ej heller kunnat understödja de nu väckta förslag, som åsyfta rubbning af det stadgade förhållandet mellan statens och kommunens bidrag.

Vid sistlidna riksdag höjdes minimilönen för lärare och lärarinnor vid småskolor samt biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor från 150 kronor till 200 kronor. Enär emellertid äfven sistnämnda belopp icke kan anses under nuvarande förhållanden utgöra en skäligen ersättning för det mödosamma arbete, som af desse lärare fordras, har Utskottet ej tvekat att till bifall förorda förslaget om beredande af tillgång för ytterligare förhöjning i småskolelärarnes aflöning, dervid dock denna syntes för närvarande lämpligen böra stanna vid 250 kronor; och har Utskottet ansett billigheten fordra, att enahanda förmån tillkomme de vid folkskolorna biträdande lärare och lärarinnor; och då, enligt en Utskottet meddelad uppgift för 1873, de sistnämndes antal då utgjort 681 och småskolelärarnes 4,143, eller tillhopa 4,824, skulle alltså en anslagsförhöjning af omkring 120,000 kronor för ändamålet erfordras; hemställande alltså Utskottet,

- a) att till höjande af aflöningen för lärare och lärarinnor vid småskolor samt biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor på sådant sätt, att hvarje skoldistrikt, som vill öka årslönen för dylik lärare eller lärarinna från 200 till 250 kronor, må ega rätt att af statsmedel erhålla hälften eller 25 kronor för hvarje sådan löne-

- tillökning utöfver hvad det förut erhållit, med vilkor att distriktet tillskjuter en lika stor summa, anslaget till »lönstillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor» må med 120,000 kronor förhöjas;
- b) att Herr J. Janssons motion, N:o 8, icke må af Riksdagen bifallas;
- c) att Herr J. Jonassons motion, N:o 68, icke må af Riksdagen bifallas;
- d) att Herr August Petterssons motion, N:o 70, icke må af Riksdagen bifallas; och
- e) att Herr Åke Anderssons motion, N:o 148, icke må af Riksdagen bifallas.

*Angående
anslag för
undervisning
i ritning vid
rikets folk-
skolor.*

24:o. Vidare har uti en inom Andra Kammaran väckt motion (N:o 81) Herr *J. G. Granlund* föreslagit, att Riksdagen måtte från och med år 1876 till Kongl. Maj:ts disposition ställa ett förslagsanslag af 25,000 kronor för att, på sätt Kongl. Maj:t lämpligast funne, bifordra undervisningen i ritning vid rikets folkskolor.

Enligt hvad motionären jemväl erinrat, meddelas numera vid folkskolelärareseminarierna undervisning i teckning, och längre torde statens omvårdnad om detta läroämne icke böra utsträckas, helst anställandet af särskilde ritlärare otvifvelaktigt skulle föranleda så betydliga kostnader, att de ingalunda kunde motsvaras af resultatens utaf desse lärares verksamhet. Utskottet hemställer alltså,

att Herr *J. G. Granlunds* förevarande motion icke må vinna Riksdagens bifall.

Sundhetskollegium med medicinalstaten.

*Angående
anslag för en
rättskemist.*

25:o. Vid sistlidna riksdag föreslog Kongl. Maj:t, att lön för en rättskemist måtte å Sundhetskollegii stat uppföras med 4,500 kronor, men Riksdagen, som ansåg erfarenheten ännu ej hafva ådagalagt behovet att för de rättskemiska undersökningarne inrätta en ordinarie tjänstebefattning, anvisade för 1875 endast ett extra anslag å 3,000 kronor till bekostande af dylika undersökningar. Kongl. Maj:t har nu förnyat sitt nyss omförmälda förslag, men då, enligt Utskottets åsigt, frågans ställning icke sedan sista riksdagen undergått någon förändring, hemställer Utskottet,

att Kongl. Maj:ts nädiga förslag om uppförande af lön för en rättskemist må endast på det sätt af Riksdagen bifallas

bifallas, att till bekostande af rättskemiska undersökningar må för år 1876 på extra stat anvisas ett belopp af 3,000 kronor.

26:o. Sedan, på sätt i statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 46) är meddeladt, Sundhetskolegium hos Kongl. Maj:t gjort hemställan om aflåtande till Riksdagen af nådig proposition om ett anslag å 1,500 kronor årligen, att af kollegium disponeras till aflöning åt en kompetent tandläkare, hvilken egde att vid af honom underhållen poliklinik meddela undervisning i tandsjukdomarnes igenkänningstecken och behandling samt i de till yrket hörande praktiska och tekniska delar, har, med åberopande af hvad Sundhetskolegium sålunda anfört och då genom bifall till dess förslag skulle vinnas ej blott kostnadsfri undervisning i tandläkarekonstens praktiska delar, än äfven kostnadsfri vård för medellösa patienter, Kongl. Maj:t nu till Riksdagen gjort framställning om uppförande på ordinarie stat af ett anslag å 1,500 kronor för det af kollegium uppgifna ändamål.

Angående anslag för undervisning i tandläkarekonsten.

Denna nådiga framställning har Utskottet icke kunnat till bifall förorda. Dels har nemligen hos Utskottet tvekan yppat sig, huru vida det behof, som skulle medelst det ifrågavarande anslaget tillgodoses, må kunna anses beröra ett statsändamål, dels har det synts Utskottet påtagligt, att det nu föreslagna beloppet snart skulle visa sig för ändamålet otillräckligt och kräfva betydlig förhöjning. Utskottet hemställer alltså, att hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit icke må vinna Riksdagens bifall.

27:o. I öfverensstämmelse med de grunder, enligt hvilka Riksdagen år 1874 beviljat löneförhöjning åt vaktbetjeningen vid de med Farmaceutiska institutet jemförliga inrättningar, får Utskottet tillstyrka, att, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda nådiga framställning, Riksdagen må, för beredande af tillgång för tillökning i aflöningen för vaktmästaren vid Farmaceutiska institutet, med 150 kronor förhöja det för nämnda institut uppförda anslag.

Angående löneförhöjning åt Vaktmästaren vid Farmaceutiska institutet.

28:o. Vid reglering af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel har Riksdagen å samma hufvudtitel uppfört ett särskildt anslag till »pensioner och stipendier åt Fältläkarecorpsen»; och får alltså, i enlighet med hvad Kongl. Maj:t föreslagit, Utskottet tillstyrka, att det för närvarande under åttonde hufvudtitelns anslag för »Sundhetskolegium med medicinalstaten» upp-

Angående afförande af det för pensionärer och stipendiater i Fältläkarecorpsen afsedda anslagsbelopp.

förda belopp, 9,650 kronor, för pensionärer och stipendiater i Fältläkarecorpsen må från detta anslag afföras.

Veterinärundervisningen.

Angående anslag för veterinärväsendets ordnande m. m. 29:o. Beträffande Kongl. Maj:ts nådiga framställningar dels om ökad anslag för veterinärväsendets ordnande och dels om beviljande af medel för nya byggnader åt veterinärinstitutet i Stockholm, kommer Utskottet framdeles att afgifva särskildt utlåtande, hvilket Utskottet här endast skolat

annäla.

Vetenskaps-akademien.

Angående anslag för planscher till Vetenskaps-akademiens skrifter. 30:o. För bekoständige af *planscher* till akademiens skrifter har Kongl. Maj:t äskat ett årligt reservationsanslag å 6,000 kronor. Utskottet, som funnit behovet af detta anslag ådagalagdt genom hvad till stöd för framställningen är i statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 48 och 49) anfördt, får alltså, under åberopande deraf, tillstyrka, att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att ett extra anslag af 6,000 kronor för år 1876 anvisas till bekoständige af planscher till Vetenskaps-akademiens skrifter.

Angående förhöjning i anslaget till Riksmusei expenser. 31:o. Vid 1862—1863 årens riksdag beviljades, till bestridande af kostnaderna dels för vidsträcktare tillsyn, renhållning m. m., som blefve en följd af *riksmuseibygnadens* då skedda utvidgning, dels för aflöning åt den talrikare betjening, som komme att erfordras för uppsigten vid samlingarnes offentliga förevisning, dels ock för brännmaterial samt gas- och vattenförbrukning, ett belopp af 4,750 riksdaler årligen, hvilket under benämningen *expensmedel* uppfördes under Vetenskaps-akademiens anslag; och har Kongl. Maj:t nu i detta belopp föreslagit förhöjning med 2,720 kronor.

Med hänvisning till den i statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 54 och 55) lemnade utredning angående behovet af denna anslagsförhöjning, tillstyrker Utskottet,

att till expensmedel för naturhistoriska riksmuseum må på extra stat för år 1876 anvisas ett belopp af 2,720 kronor.

Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-akademien.

32:o. Kongl. Maj:t har föreslagit, att följande å akademiens ordinarie stat uppförda anslag måtte höjas, nemligen anslaget till samlingarne och deras ökande med 1,000 kronor och anslaget till biblioteket med 750 kronor; och Utskottet får, med hänseende till hvad uti statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 50—52) finnes rörande dessa anslagsförhöjningar anfördt, hemställa,

*Angående
förhöjning i
anslaget till
Akademiens
samlingar och
bibliotek.*

att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att till ofvan angifna ändamål anvisas till Kongl. Maj:ts disposition för år 1876 ett extra anslag å 1,750 kronor.

Musikaliska akademien.

33:o. Till reseunderstöd åt lofvande tonkonstnärer samt till honorarier åt inhemske tonsättare för arbeten af högre konstvärde har Kongl. Maj:t äskat ett årligt reservationsanslag af 6,000 kronor.

*Angående
reseunderstöd
m. m.
åt tonkonst-
närer.*

Ännu år 1863 utgick Musikaliska akademiens ordinarie anslag med 18,000 riksdaler, men har sedermera blifvit höjdt till 30,300 kronor, hvarförutan för nästlidet och innevarande år anvisats ett sammanlagdt belopp af 190,000 kronor till en ny byggnad för nämnda akademi. Staten har alltså med ganska frikostig hand tillgodosett behofvet af en högre undervisningsanstalt för den musikaliska bildningens främjande; men dermed bör jemväl, enligt Utskottets uppfattning, statens pligt att bereda tillfälle till utvecklande af musikaliska anlag, der sådana förefinnas, kunna anses uppfylld. Att den derutöfver skulle bidraga vare sig med resestipendier för dem, som önska i främmande land egna sig åt musikens studium, eller genom inköp af inhemske tonsättares arbeten, hvilka prövas vara af högre konstvärde men ej lyckats finna förläggare, har icke synts Utskottet lämpligt eller af behof påkalladt; hvadau Utskottet hemställer, att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning icke må vinna Riksdagens bifall.

Resestipendier samt läroböckers och lärda verks utgifvande.

34:o. Uti en inom Första Kammaren väckt motion (N:o 29) har Herr *H. L. Rydin* af anförda skäl föreslagit, att å ordinarie stat måtte uppföras ett anslag af 3,000 kronor till resestipendium för idkande af rätts- och statsvetenskapliga studier i utlandet, att hvarje år utdelas tur-

*Angående
anslag till
resestipen-
dium för
rätts- och
statsveten-
skapliga
studier.*

vis två gånger af Upsala och en gång af Lunds juridiska fakultet åt sökande, som, efter det han aflagt föreskrifven fakultets- eller embetsexamen inför juridisk fakultet vid någotdera universitetet, genom en till fakulteten ingifven skrifven afhandling öfver af densamma förut kungjordt ämne eller ock genom katederprof i sjelfvaldt ämne inom rätts- och statsvetenskapens område, styrkt sig kunna med framgång sådana studier idka.

Vid 1840 års riksdag beviljade Rikets Ständer ett anslag af 10,000 riksdaler banko, att årligen utgå såsom understöd för resor i vetenskapligt ändamål samt till läroböckers och lärda verks utgifvande, och detta belopp, med tillägg af 400 riksdaler samma mynt, som förut varit under Sundhetskollégii stat upptagna till reseunderstöd för unga läkare, blef å riksstaten såsom reservationsanslag uppfördt. Detta anslag, hvilket sedermera blifvit förhöjdt, vid 1862—1863 årens riksdag till 20,000 riksdaler och vid 1872 års riksdag till 24,000 riksdaler riksmünt, disponeras sålunda, att deraf årligen utgå två resestipendier, ett å 1,800 kronor och ett å 1,200 kronor åt läkare samt dylika stipendier för två vetenskapsidkare vid hvartdera universitetet, hvarjemte återstoden af anslaget användes till reseunderstöd åt andra vetenskapsmän eller bidrag till vetenskapliga arbeten.

Då således det behof, för hvilket motionären påkallat Riksdagens uppmärksamhet, syntes Utskottet redan vara nöjaktigt tillgodosedt, tillstyrker Utskottet,

att Herr Rydins förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

*Angående
öfriga ordi-
narie anslag.*

35:o. I afseende å de under denna hufvudtitel uppförda ordinarie anslag, i afseende å hvilka förändring icke blifvit här ofvan ifrågasatt, tillstyrker Utskottet,

att, i den mån icke frändeles under denna riksdag meddelade beslut deri göra ändring, nämnda anslag må, på sätt bilagda tabell Litt. B närmare utvisar, uppföras till enahanda belopp, som i nu gällande riksstat äro upptagna; dock att för jemnande af hufvudtitelns slutsumma anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. måtte få med erforderligt belopp ökas eller minskas.

För beredande af *dyrtidstillägg* åt de under Ecklesiastik-departementet hörande embets- och tjenstemän har Kongl. Maj:t, jemlikt en i

statsrådsprotokollet meddelad utredning rörande härför erforderliga förhöjningar i de särskilda aflöningsstaterna, föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1876 anvisa ett sammanlagdt belopp af 174,507 kronor. Angående de för de olika institutionerna afsedda, uti nämnda slutsumma ingående anslagsbelopp, får Utskottet i sammanhang med öfriga till den *extra statsregleringen* under åttonde hufvudtiteln hänförliga frågor meddela yttrande, dervid följande den ordning, hvari anslagen i riksstaten förekomma.

36:o. I öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t föreslagit, tillstyrker Utskottet,

att Riksdagen måtte för fortsatt tillämpning af den för *Ecklesiastik-departementets expedition* fastställda nya lönestat för år 1876 anvisa ett extra anslag af 11,500 kronor.

Angående anslag för fortsatt tillämpning af Ecklesiastik-departementets aflöningsstat.

37:o. Vid den nya organisationen af departementets expedition hafva två kanslisters, såsom *öfvertalige*, ej kunnat uppföras till åtnjutande af löner på den nya staten, hvadan Kongl. Maj:t förordnat, att desse tjänstemäns aflöning skall, med det i 1874 års stat fastställda belopp af 1,800 kronor för dem hvar, under år 1875 utgå af det för nämnda år till departements-chefens förfogande ställda anslag till amanuenser, skrifbiträden m. m., 10,000 kronor. Då emellertid desse tjänstemän, hvilka fortfarande fullgöra åligganden jämförliga med dem, som tillhört kanslistbefattningen, synts billigtvis böra komma i åtnjutande af det dyrtidstillägg af tjuugu procent å lörens belopp, som tillagts öfrige tjänstemän med lika lönevilkor, har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen, att det för lönettilläggets utgörande erforderliga belopp, 720 kronor, måtte för åren 1875 och 1876 få utgå af allmänna besparingarne å riksstatens åttonde hufvudtitel; hemställande Utskottet,

Angående dyrtidstillägg för två öfvertalige kanslisters.

att hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit må vinna Riksdagens bifall.

38:o. För tillfällig förstärkning af arbetskrafterna inom byråerna för undervisningsärenden anvisade sist församlade Riksdag för år 1875 ett extra anslag af 5,000 kronor, att användas för bearbetning af undervisningsstatistiken. Utaf detta anslag är, enligt hvad statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 58) gifver vid handen, ett belopp af 4,200 kronor tillagdt den tjänsteman, som förrättar det hufvudsakliga statistiska arbetet,

Angående anslag för statistiska arbeten inom Ecklesiastik-departementet.

och återstoden användes såsom arvoden för de biträden, han för de inkommande uppgifternas bearbetande behöfver anlita. Enär behofvet af sådant biträde ökas, då arbetet med statistikens offentliggörande begynner, har Kongl. Maj:t nu föreslagit, att till utförande af *statistiska arbeten* inom departementets byråer för undervisningsärenden ett belopp af 6,000 kronor måtte för år 1876 anvisas; och tillstyrker Utskottet,

att det i förevarande hänseende äskade extra anslag, 6,000 kronor, må för år 1876 af Riksdagen anvisas.

Angående
dyrtidstillägg
för Riksarkivet,
Kongl.
Biblioteket
och National-
museum.

39:o. I öfverensstämmelse med förra Riksdagens beslut och på sätt Kongl. Maj:t nu föreslagit, tillstyrker Utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1876 anvisa såsom *dyrtidstillägg* åt embets- och tjänstemän.

- a) i *Riksarkivet* 3,520 kronor;
- b) i *Kongl. biblioteket* 2,720 kronor; och
- c) i *Nationalmuseum* 1,100 kronor.

Angående
dyrtidstillägg
för domkapit-
lens tjänste-
män.

40:o. Vid nästlidet års riksdag begärde Kongl. Maj:t för år 1875 såsom *dyrtidstillägg* åt *domkapitlens tjänstemän* ett belopp af 5,574 kronor, motsvarande 30 procent å beloppet af samtliga från statsverket utgående kontanta bidrag till desse tjänstemäns aflöning, men Riksdagen beviljade för ändamålet endast två tredjedelar af förenämnda anslagsbelopp, eller 3,716 kronor.

Då emellertid aflöningen till konsistorienotarier och amanuenser endast till ringa belopp utgår af statsmedel, och lönetillägg ansetts böra beräknas endast å detta belopp, har, enligt hvad i statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 59) är meddeladt, den af Riksdagen vidtagna nedsättning i dyrtidstillägget varit för desse tjänstemän i hög grad känbar; och enär deras hufvudsakliga embetsverksamhet är egnad åt det allmännas tjänst samt de icke borde blifva lidande derpå, att en del af deras löneinkomster till lindring för statsverket härflöto från andra källor, har Kongl. Maj:t nu föreslagit, att dyrtidstillägget för desse tjänstemän måtte för år 1876 höjas med 1,858 kronor eller till 5,574 kronor.

Då Riksdagen nästlidet år, vid pröfning af Kongl. Maj:ts förslag om dyrtidstillägg åt ifrågavarande tjänstemän med 30 procent af deras utaf statsmedel utgående aflöning, funnit godt bevilja sådant lönetillägg till nedsatt belopp, beräknadt till endast 20 procent af nämnda aflöning,

har på grund häraf, och enär några förändrade förhållanden sedermera icke tillkommit, Utskottet ansett sig icke kunna den nu gjorda nådiga framställningen om förhöjning i dyrtidstillägget understödja, utan hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må endast på det sätt af Riksdagen bifallas, att såsom dyrtidstillägg för domkapitlens tjenstemän anvisas till Kongl. Maj:ts disposition för år 1876 ett extra anslag af 3,716 kronor.

41:o. Till kapellbyggnad i Pajala församling samt inköp af boställe åt kapellpredikanten har Kongl. Maj:t äskat anvisande af ett extra anslag å 20,000 kronor.

*Angående
anslag till
kapellbyggnad
i Pajala
församling
m. m.*

Utaf den i statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 66—69) meddelade utredning i förevarande ämne inhemtas, att förslag blifvit framställt och af vederbörande embetsmyndigheter och kommuner understödt om bildande af en kapellförsamling med egen kyrka i nordvestra delen af Pajala socken i Norrbottens län; att till det ifrågasatta kapellet skulle utom Tarendö by, der kyrkan borde uppföras, förläggas sju andra vid Kalix och Tarendö elfvar på ett afstånd från Tarendö by af $1\frac{1}{2}$ till 3 mil belägna byar, hvarigenom kapellet skulle komma att bestå af 58 hemmansdelar om $3\frac{65}{96}$ mantal samt 40 oskattlagda nybyggen med en befolkning af 821 personer, utaf hvilka åtskilliga hade ända till 8 mil till Pajala kyrka; att de blifvande kapellboarne förbundet sig att med visst belopp för hvarje hemmansdel bidra till kapellpredikantens aflöning, men i följd af sin medellöshet icke förmådde lemna något bidrag till uppbyggande af kyrka, anläggning af begravningsplats och inköp af boställe åt kapellpredikanten, samt att kyrkobyggnaden beräknats till 12,000 kronor och bostället till 8,000 kronor.

Då för afhjelpande af det sålunda anmälda behovet af religionsvård för dessa trakters i så många hänseenden vanlottade inbyggare saknas andra tillgångar än dem Riksdagen kan finnas villig att, på sätt i flera likartade fall tillföre egt rum, för ändamålet anslå, tillstyrker Utskottet,

att det till kapellbyggnad i Pajala församling samt inköp af boställe åt kapellpredikanten äskade belopp, 20,000 kronor, må på extra stat för år 1876 af Riksdagen anvisas.

*Angående
anslag för
beredande
af religions-
vård åt den
vid större
arbetsföretag
anställda
personal.*

42:o. Uppå underdånig framställning af Rikets vid 1856—1858 års riksdag församlade Ständer derom, att Kongl. Maj:t täcktes meddela lämpliga föreskrifter för beredande af religions- och sedlighetsvård åt den personal, som användes vid sådana arbeten af större omfattning inom riket, hvilka utfördes antingen af staten eller af enskilda bolag med bidrag af statsmedel, utfärdade Kongl. Maj:t nådig förordning i ämnet den 12 Februari 1858. Denna förordning innehåller, bland annat, att om, med hänsyn till kyrkas och församlings presterskaps aflägsenhet, den inom samma trakt samlade arbetarepersonals talrikhet eller andra förhållanden, arbetschefen eller styrelsen finner särskildt föranstaltande behöfligt för gudstjensts hållande å arbetsstationerna, tillfälles beredande till nattvardsgång för arbetarne m. m., och derom icke antingen genom kontraktsprosten eller omedelbart med vederbörande församlings presterskap öfverenskommelse kan träffas, skall på arbetschefens eller styrelsens förslag vederbörande konsistorium efter omständigheterna antingen genom förordnande anställa särskild predikant vid den arbetsstation, för hvilken sådan af arbetschefen eller styrelsen äskas, eller ock förordna någon inom orten redan anställd prestman att, jemte sin innehafvande befattning, detta uppdrag besörja; och skall den kostnad, som för beredande af presterlig vård åt arbetarne kan erfordras, ersättas af de till arbetsföretaget anslagna medel. Dessa stadganden, som åsyftade endast de af staten eller af enskilda bolag med bidrag af statsmedel utförda arbeten, föranleddes af de då nyligen i större omfattning påbörjade jernvägsanläggningarne. Man ansåg den tiden, att utan statens medverkan knappast några bolag för dylika eller med dem jemförliga större arbetsföretag skulle kunna komma till stånd. Förhållandena hafva i detta hänseende numera så väsentligen förändrats, att det hädanefter torde blifva undantag snarare än regel, att enskilda arbetsföretag äfven af större omfattning utföras med bidrag af statsmedel. På grund häraf och af i öfrigt (se statrådsprotokollet Bil. N:o 7 b., pag. 70 och 71) anförda skäl, har Kongl. Maj:t nu af Riksdagen äskat för år 1876 ett extra anslag af 10,000 kronor, att i de fall, då de för ändamålet nödiga medel icke enligt meddelade föreskrifter böra från annat håll utgå, användas för beredande af religionsvård åt arbetare, som utom sin hemort sysselsättas vid arbetsföretag inom riket af större omfattning.

Utskottet har emellertid föreställt sig, att religionsvård för de vid dylika arbeten sysselsatte arbetare bör kunna nöjaktigt anordnas, utan att något särskildt statsanslag därför behöfver anvisas. Det lär nemligen icke möta något hinder för Kongl. Maj:t att vid beviljande af
koncessioner

koncessioner å dylika arbetsföretag, äfven då de utan understöd af statsmedel bedrifvas, förpligta vederbörande byggnadsbolag att vidkännas de kostnader, som till anordnande af religions- och sedlighetsvård för de vid företagen anstälde arbetare kunna finnas behöfliga.

Utskottet hemställer alltså,

att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning icke må vinna Riksdagens bifall.

43:o. För beredande af *religionsvård*, på sätt i statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b., pag. 72—74) vore bestämdt, åt *svenske sjömän* i utländska hamnar samt åt andra derstädes sig uppehållande landsmän har Kongl. Maj:t för år 1876 äskat ett belopp af 8,000 kronor.

*Angående
anslag för
religionsvård
åt svenske
sjömän i ut-
ländska
hamnar.*

De i berörda statsrådsprotokoll meddelade uppgifter hafva syns Utskottet ådagalägga, att staten icke kan undandraga sig att på vissa utländska platser, der svenske sjömän eller andra svenske arbetare till större antal uppehålla sig, bereda dem tillfälle att höra en svensk predikan och i öfrigt kunna anlita en prestman, som tillhör samma bekän- nelse och talar samma språk som de sjelfva.

Utskottet tillstyrker alltså,

att det af Kongl. Maj:t i förevarande hänseende äskade belopp, 8,000 kronor, må på extra stat för år 1876 af Riksdagen anvisas.

44:o. Såsom dyrtidstillägg åt professorer, adjunkter med flere tjänstemän vid universiteten har Kongl. Maj:t äskat anvisande af ett sammanlagdt belopp af 69,223 kronor. Detta belopp, hvori ingår dyrtidstillägg med 3,700 kronor å lönerna för de nya lärareplatser, hvilkas inrättande såsom fasta beställningar Utskottet här ofvan afstyrkt, är beräknadt i enlighet med de af förra Riksdagen antagna grunder, eller så, att icke någon i lönetillägg undfinge mer än 20 procent af lönen, beräknad för professorer till 4,500 kronor, för adjunkter till 2,000 och 2,500 kronor samt för öfrige tjänstemän till det i staten upptagna belopp.

*Angående
löneförbättring
för pro-
fessorer, ad-
junkter m. fl.
tjänstemän
vid universi-
teten.*

I sammanhang härmed har Utskottet till behandling förehaft en inom Första Kamnaren af Herr *H. L. Rydin* väckt motion (N:o 31), deri framhållits, hurusom — efter det lärarne vid folkskolorna, vid elementarläroverken och seminarierna genom statsanslag fått löneförbättringar fastställda, och således universitetet vore det enda af de allmänna undervisningsanstalterna, som ej kommit i åtnjutande af denna förmån — billigheten syntes fordra, att en förbättrad ekonomisk ställning äfven blefve dess lärare och tjänstemän tillförsäkrad. Jemte redogörande för de af

vederbörande konsistorier och kanslersembete till Kongl. Maj:t gjorda framställningar i detta ämne, har motionären bland annat anført, *att* professorslönen billigtvis ej borde sättas lägre än till 6,000 kronor och således, då normallönen utgör 4,500 kronor, lönetillskottet bestämmas till 1,500 kronor, hvilket belopp borde beräknas såsom tjänstgöringspenningar, deraf afdrag skulle ske till hela beloppet om tjänstledighet åtnjötes för helt år, och i öfrigt i förhållande till tiden för tjänstledighet, då den ej åtnjötes under ferier eller kortare tid än en månad eller till följd af sjukdom, som ej öfverskrede tre månader, i hvilka fall afdrag ej borde ske; *att* adjunktslönerna borde bestämmas till 3,000 kronor, med ett tillägg af 500 kronor såsom tjänstgöringspenningar åt 8 särskildt uppräknade adjunkter vid Upsala och 7 vid Lunds universitet, hvilka hade en mera själfständig lärareverksamhet; *att* af adjunkterne vid Upsala universitet de 9 till tjänsteår äldste borde erhålla en tillökning af 500 kronor såsom tjänstgöringspenningar och af de vid Lunds universitet till löneförhöjning ifrågakommande adjunkter de 7 äldste erhålla samma tillskott såsom tjänstgöringspenningar, hvarjente läraren i psykiatri vid Upsala universitet borde erhålla 300 kronor; *samt att* jemväl öfrige tjänstemän vid universiteten äfvensom Upsala universitets vaktbetjening vore i behof af löneförbättring till särskildt angifna belopp, i afseende hvarå Utskottet till undvikande af vidlyftighet nödgas hänvisa till motionen; och har motionären, efter det han sålunda framlagt ett detaljeradt förslag till förbättrad aflöning för universiteten, föreslagit,

att det i Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behofföreslagna dyrtidstillägg för nästkommande år, till ett belopp af 69,223 kronor, måtte uppföras på ordinarie stat och förökas med det belopp, som erfordras för att universitetens lärare och tjänstemän måtte erhålla de af motionären föreslagna lönetillskott, hvarvid en viss del skulle beräknas såsom tjänstgöringspenningar, af hvilka afdrag borde ega rum vid åtnjuten tjänstledighet; samt att, derest Kongl. Maj:ts förslag till inrättande af nya professors- och adjunktspatser af Riksdagen bifölles, lönerna måtte sättas för professor till 6,000 kronor, hvaraf 1,500 kronor beräknades såsom tjänstgöringspenningar, och för adjunkt till 3,000 kronor;

att till förhöjning af arvoden för de vid universitetens institutioner anstälde amanuenser måtte beviljas årligt anslag, för Upsala universitet 3,030 kronor och för Lunds universitet 1,350 kronor; och

att till löneförhöjning åt Upsala universitets vaktbetjening måtte beviljas ett årligt anslag af 2,237 kronor 50 öre.

Otvifvelaktigt skulle det för universitetens utveckling och framåtskridande vara af stor vigt om deras aflöningsförhållanden kunde varda på fast stat ordnade och dervid lönerna bestämda till sådana belopp, att, genom öppnande af utsigt till en någorlunda betryggad ställning, universiteten sattes i tillfälle att vid sig fasta framstående förmågor, hvilka eljest tvingas att vända sig till banor, som i ekonomiskt afseende äro mera fördelaktiga. Att på enskild motionärs förslag vidtaga en så omfattande definitiv löne reglering har likväl Utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka, utan har under för handen varande förhållanden och då, enligt hvad i punkten 3:o här ofvan är vordet antydt, fråga är å bane om förändrad reglering af lärarebeställningarne vid universiteten, Riksdagens åtgärd synts Utskottet för närvarande böra inskränkas dertill att, med bibehållande af den för innevarande år beviljade löneförbättring, i öfrigt endast tillgodose vetenskapens främste målsmän, professorerne samt de med dem likstälde bibliotekarier och räntmästare. I afseende å deras aflöning har den af motionären uppställda jämförelse med ledamöterna i rikets kollegier synts Utskottet ingalunda obillig, och då Riksdagen för de sistnämnde medgifvit dyrtidstillägg, hvarigenom deras aflöning uppgår till 6,000 kronor, torde enahanda belopp böra professorerne och deras vederlikar tillkomma. Det af Kongl. Maj:t till dyrtidstillägg för universiteten begärda anslag, 69,223 kronor, hvilket, under förutsättning af bifall till Utskottets under punkten 3:o här ofvan framställda förslag i afseende å de af Kongl. Maj:t ifrågasatta nya lärareplatserna vid universiteten, torde böra med 3,700 kronor nedsättas till 65,523 kronor, är, på sätt ofvan är nämndt, beräknadt efter den i allmänhet antagna grunden af 20 procent af nu varande lön och således i fråga om professorerne och med dem likstälde tjänstemännen, hvilkas normallön utgör 4,500 kronor, afsedt att höja aflöningen till 5,400 kronor. En förhöjning till 6,000 kronor skulle alltså i allmänhet kräva ett tillskott af 600 kronor för hvarje; men dels har den åtskillige professorer tillkommande boställsförmån, hvilken i staterna beräknas till endast 300 kronor, synts böra till 600 kronor uppskattas, dels förekomma åtskilliga andra ojämnheter i aflöningen, hvilka på förvarande fråga inverka. Utskottet har därför icke kunnat uppgöra något detaljeradt förslag i afseende å tjänstgöringspenningarnes belopp, utan torde de medel, som erfordras för höjande till 6,000 kronor af aflöningen för professorer, bibliotekarier och räntmästare, böra för år 1876 ställas till Kongl. Maj:ts disposition. Enligt hos Utskottet gjorda beräkningar skulle ett belopp af omkring 30,000 kronor vara för ändamålet tillräckligt; Och får, på grund af hvad sålunda förekommit, Utskottet tillstyrka:

- a) att Riksdagen må för år 1876 till Kongl. Maj:ts disposition anvisa ett extra anslag af 65,523 kronor, att enligt de af Kongl. Maj:t och Riksdagen för innevarande år godkända bestämmelser användas till dyrtidstillägg åt universitetens lärare och tjänstemän; och
- b) att Riksdagen jemväl må på extra stat för år 1876 anvisa till Kongl. Maj:ts disposition ett förslagsanslag af 30,000 kronor, att enligt ofvan angifna grunder under benämning tjänstgöringspenningar, hvilka vid tjänstledighet böra till vikarier afstås i de fall Kongl. Maj:t kan finna skäligt närmare bestämma, användas för att till ett belopp af 6,000 kronor höja aflöningen för de vid universiteten anstälde professorer, hvilkas inkomster af tjensten icke redan uppgå till detta belopp, äfvensom för bibliotekarierna och räntmästarne.

*Angående
löneförbättring
för
Carolinska
institutets
personal.*

45:o. För Carolinska mediko-kirurgiska institutet har Kongl. Maj:t beräknat såsom dyrtidstillägg för år 1876 ett sammanräknadt belopp af 12,280 kronor, eller samma belopp, som af nästlidet års Riksdag för år 1875 beviljades.

Uti förr berörda, inom Första Kammaren väckta motion (N:o 31) har Herr *H. L. Rydin*, som ansett aflöningen för lärarebefattningarne vid Carolinska institutet böra bestämmas till samma belopp, som lönerna för motsvarande lärarebeställningar vid universiteten, på i öfrigt angifna grunder föreslagit:

att det i Kongl. Maj:ts proposition föreslagna dyrtidstillägg för Carolinska institutet, 12,280 kronor, måtte uppföras på ordinarie stat och förökas med det belopp, som erfordrades, för att dess lärare och tjänstemän måtte erhålla de af motionären föreslagna lönetillskott, hvaraf en viss del borde beräknas såsom tjänstgöringspenningar;

att till förhöjning af arvoden för institutets amanuenser måtte beviljas ett årligt anslag af 2,100 kronor; och

att till löneförhöjning åt två af institutets vaktmästare måtte beviljas ett årligt anslag af 200 kronor.

Af enahanda skäl, som i näst föregående punkt finnas af Utskottet anförda, och då lärarne vid Carolinska mediko-kirurgiska institutet äro med universitetslärarne fullkomligt likstälde, har Utskottet äfven i afseende på de först nämnde funnit någon löneförhöjning utöfver dyrtidstillägget för närvarande icke böra utom för professorerne ifrågakomma, och har Utskottet ansett samma belopp af 600 kronor, som under

benämning tjänstgöringspenningar skulle enligt Utskottets förslag tillkomma de professorer vid universiteten, som åtnjuta normallön, jemväl böra Carolinska institutets professorer i enahanda form tilläggas, dock att de två professorer, som åtnjuta boställsförmån, hvilken i deras aflöning är beräknad blott till 300 kronor, må, då nämnda förmån bör till minst 600 kronor uppskattas, såsom tjänstgöringspenningar erhålla endast 300 kronor; Och får alltså Utskottet tillstyrka:

- a) att såsom dyrtidstillägg åt lärarne samt bibliotekarien och sekreteraren vid Carolinska mediko-kirurgiska institutet må för år 1876 anvisas ett extra anslag af 12,280 kronor; och
- b) att Riksdagen jemväl må på extra stat för år 1876 anvisa till Kongl. Maj:ts disposition ett belopp af 4,200 kronor, att under benämning af tjänstgöringspenningar, hvilka vid tjänstledighet böra till vikarien afstås i de fall, Kongl. Maj:t kan finna skäligt närmare bestämma, utgå med 300 kronor till hvarje af de två professorer, som åtnjuta boställsförmån, samt med 600 kronor till hvar och en af de öfrige professorerne.

46:o. Uti en inom Riksdagens Första Kammare väckt motion (N:o 15) har Herr *M. Hallenborg* föreslagit, att Riksdagen måtte bevilja ett anslag af 158,000 kronor, för att i enlighet med uppgjorda ritningar och förslag åstadkomma uppförandet af en flygel till den byggnad i Upsala, der *biblioteket* förvaras, samt anskaffandet af en uppvärmningsapparat för hela bibliotekslokalen.

Angående anslag för beredande af ökad utrymme för biblioteket i Upsala.

Enligt hvad åtskilliga vid motionen fogade handlingar utvisa, är frågan om behovet af ökad utrymme för biblioteket i Upsala på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende, och under ärendets utredning hafva af vederbörande myndigheter till behovets afhjelpande blifvit framställda flera olika förslag, hvilkas större eller mindre ändamålsenlighet det icke torde tillkomma Riksdagen att i första hand bedöma. Vid sådant förhållande hemställer Utskottet,

att Herr *M. Hallenborgs* förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

47:o. Till *reparation* af *biblioteksbyggnaden* vid Lunds universitet har Kongl. Maj:t äskat ett anslag af 5,000 kronor.

Utaf statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 30) inhemtas, att ifråga-

Angående anslag till reparation af biblioteksbyggnaden i Lund.

varande reparation redan år 1870 befunnits nödig, men måst af brist på medel uppskjutas; och då vidare uppskof otvifvelaktigt skulle verka menligt på byggnadens bestånd, tillstyrker Utskottet,

att det till reparation af biblioteksbyggnaden vid Lunds universitet äskade belopp, 5,000 kronor, må af Riksdagen på extra stat för år 1876 anvisas.

*Angående
anslag till
materiel för
Caroliniska
Institutets
fysiologiska
anstalt.*

48:o. Kongl. Maj:t har till inköp af materiel för Carolinska mediko-kirurgiska institutets fysiologiska anstalt äskat ett extra anslag af 1,500 kronor; och då, enligt hvad statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 33) gifver vid handen, den ifrågavarande materielen, utgörande bord, stolar, skåp och verktyg, utaf institutets lärarekollegium vitsordats vara för anstalten behöflig, tillstyrker Utskottet,

att till inköp af materiel för ifrågavarande fysiologiska anstalt må för år 1876 anvisas ett extra anslag af 1,500 kronor.

*Angående
anslag för
elementar-
lärares prak-
tiska utbild-
ning.*

49:o. I anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till sistlidna års riksdag angående anslag till inrättande af en pedagogisk undervisningsanstalt för elementarlärare, anvisade Riksdagen, som på anförda skäl förklarade sig icke kunna till nämnda framställning lemna bifall, till Kongl. Maj:ts disposition för år 1875 ett belopp å extra stat af 15,000 kronor för praktisk utbildning af blifvande elementarlärare i hufvudsaklig öfverensstämmelse med särskilde komiterades den 23 Juli 1872 derom afgifna underdåniga förslag. Då anslag för elementarlärares praktiska utbildning fortfarande vore behöfligt, men ännu ingen erfarenhet föreläge, som kunde gifva anledning att ifrågasätta ett annat belopp än det, som för år 1875 blifvit bestämdt, har Kongl. Maj:t nu föreslagit, att för nämnda ändamål måtte ställas till Kongl. Maj:ts disposition jemväl för år 1876 å extra stat en summa af 15,000 kronor.

På grund af hvad sålunda förekommit, tillstyrker Utskottet, att Riksdagen må det till praktisk utbildning af blifvande elementarlärare äskade belopp, 15,000 kronor, för år 1876 på extra stat anvisa.

*Angående
anslag till
högre skolor
för qvinlig
ungdom.*

50:o. Uti nådig proposition föreslog Kongl. Maj:t sistlidna års Riksdag beviljandet af ett förslagsanslag å 50,000 kronor, att ställas till Kongl. Maj:ts disposition för att användas till understöd åt af kommuner upprättade elementarskolor för flickor under vissa vilkor och bestämmelser, men denna nådiga framställning bifölls af Riksdagen endast på det

sätt, att för år 1875 på extra stat anvisades 30,000 kronor att användas till understöd, med högst 3,000 kronor till hvarje, åt sådana högre skolor för qvinlig ungdom, hvilka efter vederbörandes hörande pröfvades vara deraf i behof, under vilkor att elevernas årsafgifter icke bestämdes till högre belopp än 50 kronor, att frielever till det antal, som af Kongl. Maj:t bestämdes, vid skolan antoges, att årlig berättelse afgåfves öfver skolans verksamhet, samt att skolan skulle vara underkastad den kontroll och de vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t kunde finna godt bestämma.

Enligt hvad nu är i statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 77 och 78) meddeladt, har Kongl. Maj:t detta Riksdagens beslut godkänt och derjemte förordnat, att skola, som undfår del af nämnda anslag, skall vara skyldig lemna kostnadsfri undervisning åt en elev för hvarje till 300 kronor uppgående belopp af det läroverket beviljade understödet; och har Kongl. Maj:t nu — då det vore af vigt att medel för berörda ändamål jemväl för år 1876 funnes att tillgå till minst samma belopp, som för år 1875, emedan i annat fall de skolor, som innevarande år komma i åtnjutande af understöd samt, i förhoppning att fortfarande erhålla sådant, ordnat sin verksamhet, möjligen derom skulle gå miste — till Riksdagen gjort framställning om beviljande äfven för år 1876 af ett extra anslag å 30,000 kronor, att af Kongl. Maj:t disponeras till understöd åt högre skolor för qvinlig ungdom under samma vilkor för understöds åtnjutande, som vid beviljandet af innevarande års anslag blifvit bestämda.

I sammanhang med denna nådiga framställning har Utskottet till pröfning förehaft tvänne inom Andra Kammaren väckta, till Utskottets behandling remitterade motioner (N:is 123 och 127), deri yrkats:

af Herr *O. Thorell*: att Riksdagen ville besluta, att bestämmelsen, att icke högre afgift än 50 kronor får uppbäras af betalande elev, måtte upphävas, och i dess ställe bestämmas, att till hvarje fullständigt elementarläroverk för qvinlig ungdom betalas af staten 150 kronor för hvarje sådan elev, som genom bevis från kyrkoherde och kommunalnämnd på landet samt kyrkoherde och ordningsman i stad styrker sin oförmögenhet att sjelf betala sin undervisning, dock så att den summa, staten betalar till hvarje sådant läroverk, icke får öfverstiga 3,000 kronor;

och af Herr *A. W. Staaff*: att Riksdagen måtte antingen och helst upphäfva bestämmelsen om viss lärjungeafgift för läroverk för qvinnor, som må åtnjuta statsunderstöd, eller ock fastställa en med billighetens fordringar och nu varande förhållanden öfverensstämmande ny högsta lärjungeafgift.

Någon tillförlitlig erfarenhet har ännu ej kunnat vinnas rörande verkningarne af de vid sistlidne riksdag meddelade bestämmelser i af-

seende å vilkoren för statsbidragets åtnjutande, men emellertid hafva, enligt hvad Utskottet inhemtat, ej mindre än nio läroverk redan hos Kongl. Maj:t anmält sig till erhållande af understöd utaf ifrågavarande anslag samt sex af dessa jemväl erhållit sådant understöd. Utskottet har derföre ej kunnat understödja motionärernes förslag att redan nu i dessa vilkor göra ändring, hvaremot det för innevarande år anvisade belopp synts Utskottet böra, på sätt så väl Kongl. Maj:t som motionärerne föreslagit, jemväl för år 1876 ställas till Kongl. Maj:ts disposition; hemställande alltså Utskottet,

att till understöd åt högre skolor för qvinlig ungdom under de vilkor för understödets åtnjutande, som vid beviljande af anslag under innevarande år för samma ändamål blifvit bestända, ett extra anslag af 30,000 kronor må för år 1876 af Riksdagen anvisas.

*Angående
anslag till
byggnad för
Folkskole-
läraresemi-
narium i
Carlstad.*

51:o. På grund af hvad domkapitlet i *Carlstad* uti underdåniga skrivelser (se statsrådsprotokollet Bil. N:o 7 b, pag. 78 och 79) anfört rörande behovet af en egen lokal för folkskolelärareseminarium derstädes, och då den för ifrågavarande läroanstalt för närvarande mot ett årligt hyresbelopp af 2,100 kronor förhyrda lokal ingalunda vore af den beskaffenhet att undervisningen derstädes kunde på ett ändamålsenligt sätt ordnas och handläggas, har Kongl. Maj:t nu gjort nådig framställning om beviljande å extra stat för år 1876 af det för omförmälda behofs tillgodoseende erforderliga belopp, 51,700 kronor, deraf 49,200 kronor utgjorde den beräknade kostnaden för de nödiga byggnadernas uppförande och återstående 2,500 kronor vore afsedda såsom lösen för af staden *Carlstad* erbjuden tomt till läroverksbyggnaden.

Angelägenheten för folkskolelärareseminarium i *Carlstad* att erhålla egen lokal har synts Utskottet vara af de i statsrådsprotokollet åberopade omständigheter till fullo ådagalagd, och Utskottet har derföre icke tvekat att tillstyrka beviljandet af nödiga medel för uppförande af en för ändamålet lämplig läroverksbyggnad. Deremot har Utskottet, i betraktande deraf att, vid uppförandet af dylik byggnad i *Hernösand*, staden utan lösen upplåtit erforderlig tomtplats, samt *Göteborgs* stad nu äfven kostnadsfritt upplåtit tomt till enahanda byggnad, ansett billigt att jemväl staden *Carlstad* utan ersättning upplåter den erforderliga byggnadsplatsen, särdeles som staden tillskyndas en ej ringa förmån genom den med folkskolelärareseminarium förenade öfningsskola, der stadens skolbarn åtnjuta undervisning utan någon kostnad för staden. Vidare har Utskottet föreställt

stält sig, att hela den beräknade kostnadssumman ej torde nödvändigt behöfva utgå under år 1876, utan att med någon del deraf skulle kunna anstå till år 1877.

Utskottet hemställer alltså,

att Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anslag till uppförande af byggnad för folkskolelärareseminarium i Carlstad må på det sätt af Riksdagen bifallas, att ett belopp af 49,200 kronor för ändamålet beviljas samt deraf anvisas 40,000 kronor att för år 1876 på extra stat utgå, allt under vilkor, att staden Carlstad kostnadsfritt upplåter nödig tomt för ifrågavarande läroverksbyggnad.

52:o. Sedan domkapitlet i *Göteborg* hos Kongl. Maj:t gjort underdånig framställning om behovet af egen lokal för *Folkskolelärareseminarium* derstädes samt dervid, under anmälan att *Göteborgs* stad åt seminarium kostnadsfritt under vissa vilkor upplåtit tre tunnland af stadens jord till byggnadsplats för lärohus och till planteringsland, anhållit dels om bemyndigande att för seminarii räkning mottaga berörda plats under de vid upplåtelsen fästade vilkor, dels ock att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga nödiga åtgärder för medels anskaffande till uppbyggande derå af lärohus för seminarium och till bekostande af de utgifter, som för platsens bringande i vederbörligt skick i öfrigt kunde ifrågakomma, har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att till uppförande af byggnad för folkskolelärareseminarium i *Göteborg* å extra stat för år 1876 anvisa det för en sådan byggnad, inberäknadt uppvärmningsapparat och uthus, beräknade belopp af 77,200 kronor.

*Angående
anslag till
byggnad för
Folkskole-
läraresemi-
narium i
Göteborg.*

I betraktande af hvad i statsråds-protokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 79 och 80) finnes till stöd för denna nådiga framställning anfördt, har anskaffandet af en egen lokal äfven för *Göteborgs* seminarium synts vara synnerligen önskvärdt, och, enligt hvad Utskottet inhemtat, lär det läroverk redan vara uppsagdt till afflyttning den 1 April 1877 från dess nu förhyrda lokal, så att något vidare uppskof icke lämpligen kan ega rum; dock har Utskottet föreställt sig, att hela den beräknade kostnadssumman icke kan nödvändigtvis vara under år 1876 behöflig, utan torde med någon del deraf kunna till år 1877 anstå. Vidare har, vid granskning af de utaf *Göteborgs* stad för kostnadsfritt upplåtande af tomt uppställda vilkor, Utskottet funnit ett af dessa vara af beskaffenhet att kunna i en framtid blifva för statsverket betungande. Staden skulle nemligen

enligt detta vilkor, »ej hafva skyldighet att vidkännas någon belyningskostnad för området, och, i händelse gasledning framdeles skulle komma att förbi området utsträckas, skulle seminarium betala gaskomsumtionen i de lyktor, som å området angränsande gata eller väg komme att anbringas». Detta vilkor synes icke böra från statens sida godkännas, utan torde vid anslaget beviljande böra fästas det vilkor, att Göteborgs stad vid tomtens upplåtande frikallar seminarium från skyldighet att bekosta lyshållning vid de tomten angränsande gator eller vägar.

Utskottet hemställer alltså,

att Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anslag till uppförande af byggnad för folkskolelärareseminarium i Göteborg må på det sätt af Riksdagen bifallas, att ett belopp af 77,200 kronor för ändamålet beviljas samt deraf anvisas 50,000 kronor att för år 1876 på extra stat utgå, allt under vilkor, att Göteborgs stad vid upplåtande af den åt läroverket erbjudna tomt frikallar seminarium från skyldighet att bekosta lyshållningen vid de tomten angränsande gator eller vägar.

*Angående
understöd åt
medellösa församlingar till
folkskolelärares aflöning.*

53:o. Vid flera föregående riksdagar har, i enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställningar, ett anslag af 20,000 kronor beviljats till understöd åt sådana församlingar, hvilka i följd af medellöshet ej kunna till erforderligt belopp bekosta aflöning åt sina folkskolelärare. De senare årens stegrade fordringar på folkundervisningen hafva medfört ökade kostnader för församlingarne, hvarför ock för hvarje år hela det beviljade beloppet utdelats. Vid den senast verkställda fördelningen af detta anslag har, enligt hvad statsråds-protokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 81) gifver vid handen, understöd beviljats åt 411 församlingar. Någon minskning i behovet af dylikt understöd är för den närmaste framtiden icke att emotse, och Utskottet får därför, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts derom gjorda nådiga framställning, tillstyrka,

att till understöd åt sådana församlingar, som ej förmå till erforderligt belopp bekosta aflöning åt sina folkskolelärare, må för år 1876 anvisas ett extra anslag af 20,000 kronor.

*Angående
anslag för
utarbetande
af geografiska
kartor.*

54:o. Till utarbetande af *landskaps- och länskartor* hufvudsakligen för folkskolornas behof anvisades vid riksdagen år 1874, enligt Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, ett extra anslag för år 1875 af 1,500 kronor. Jemte redogörande för detta kartearbetes fortgång, har Kongl.

Maj:t nu begärt, att till enahanda ändamål måtte för år 1876 på extra stat anvisas ett belopp af 1,500 kronor; och tillstyrker Utskottet, att till utarbetande af geografiska kartor för undervisningens behof ett extra anslag af 1,500 kronor må för år 1876 anvisas.

55:o. År 1874 anvisade Riksdagen, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad jemväl näst föregående år skett, till Kongl. Maj:ts disposition å extra stat ett förslagsanslag af 10,000 kronor, att under innevarande år användas till understöd för sådana i verksamhet varande folkhögskolor i riket, som visat sig gagneliga och af Kongl. Maj:t pröfvades vara i behof af dylikt understöd, under vilkor att landsting, kommuner eller enskilde, hvar för sig eller gemensamt, bidrage med ett belopp, som, inberäknadt elevavgifter, sammanlagdt motsvarade minst dubbla summan af statsbidraget, hvilket sistnämnda dock ej finge öfverstiga 2,000 kronor årligen för hvarje skola, samt att berättelse öfver skolans verksamhet årligen skulle af dess styrelse så väl till Kongl. Maj:t som till vederbörande landsting ingifvas.

*Angående
anslag till
folkhögskolor.*

Sistlidna år hafva, enligt hvad i stadsråds-protokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 82) är meddeladt, understöd med ett sammanlagdt belopp af 13,056 kronor beviljats till sådana skolor, vid hvilka, enligt styrelsernas uppgifter, tillsammans 390 lärjungar under läsåret 1873—1874 åtnjutit undervisning; och har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att till detta ändamål för näst kommande år anvisa ett förslagsanslag å extra stat af 13,000 kronor, att utgå under omförmälda vilkor.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 118) har Herr *Ola Bosson Olsson* föreslagit, att statsbidraget till hvarje folkhögskola skulle få utgöra ett lika belopp mot det, hvartill enskilda bidrag, inberäknad elevavgiften, uppgå, dock högst 2,000 kronor, och att Riksdagen måtte för detta ändamål till Kongl. Maj:ts disposition ställa ett extra förslagsanslag af 20,000 kronor.

Då den allmänna prisstegringen måste äfven på omkostnaderna för folkhögskolorna visa sina verkningar, har Utskottet icke tvekat att till bifall förorda motionärens förslag, helst dymedelst statens bidrag till dessa skolor komme att beräknas i närmare öfverensstämmelse med de grunder, efter hvilka folkundervisningen i allmänhet af staten understödes. Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må för år 1876 till Kongl. Maj:ts disposition anvisa ett förslagsanslag af 20,000 kronor, att användas till understöd för sådana i verksamhet varande folkhögskolor, som visat sig gagneliga och af

Kongl. Maj:t pröfvas vara i behof af dylikt understöd, under vilkor att landsting, kommuner eller enskilde, hvar för sig eller gemensamt, dertill lemna bidrag, som, inberäknadt elevavgifter, sammanlagdt uppgå till minst enahanda belopp, som statsbidraget, hvilket sistnämnda dock ej må öfverstiga 2,000 kronor för hvarje skola, samt att berättelse öfver skolans verksamhet årligen af dess styrelse så väl till Kongl. Maj:t som till vederbörande landsting ingifves.

Angående
dyrtidstillägg
för Gymnasti-
ska central-
institutet.

56:o. På sätt Kongl. Maj:t nu föreslagit och i öfverensstämmelse med förra Riksdagens beslut, tillstyrker Utskottet, att till *dyrtidstillägg* åt lärarepersonalen och sekreteraren vid *Gymnastiska centralinstitutet* må för år 1876 på extra stat anvisas ett belopp af 3,910 kronor.

Angående
dyrtidstillägg
för Sundhets-
kollegium.

57:o. Såsom *dyrtidstillägg* åt *Sundhetskollégii tjänstepersonal* har Kongl. Maj:t äskat ett belopp af 9,240 kronor.

Häri ingår äfven för ordföranden i Sundhetskollégium, hvilken lön utgör 8,000 kronor, beräknadt dyrtidstillägg 1,000 kronor, hvilket belopp, i öfverensstämmelse med Riksdagens i likartade frågor förut fattade beslut, ej torde böra beviljas. Likaledes torde, under förutsättning af Riksdagens bifall till hvad Utskottet här ofvan angående rättskemistbefattningen föreslagit, det för denne beräknade dyrtidstillägg, 900 kronor, böra uteslutas. På sätt bilagde tabell Litt. A. närmare utvisar, kommer dy-medelst det till dyrtidstillägg för Sundhetskollégium erforderliga anslag att uppgå till 7,340 kronor; hemställande alltså Utskottet, att såsom dyrtidstillägg åt Sundhetskollégii å bilagde tabell Litt. A. upptagne embets- och tjänstemän må för år 1876 anvisas ett extra anslag af 7,340 kronor.

Angående
dyrtidstillägg
för Provinci-
alläkarne,
Farmaceuti-
ska institutet,
undervisnings-
anstalter för
barnmorskor
och Veterinär-
institutet i
Stockholm.

58:o. I enlighet med Kongl. Maj:ts nu gjorda, med förra Riksdagens beslut öfverensstämmande förslag, tillstyrker Utskottet, att Riksdagen må såsom *dyrtidstillägg* för år 1876 på extra stat anvisa:

- a) åt *provincialläkarne* 44,400 kronor;
- b) åt *laboratorn och amanuensen* vid *Farmaceutiska institutet* 380 kronor;
- c) åt den vid *undervisningsanstalterna för barnmorskor* anställda personal 1,620 kronor; och
- d) åt *lärarne och kamereraren* vid *Veterinärinstitutet* i Stockholm 4,800 kronor.

59:o. För beredande af *dyrtidstillägg* i enlighet med de af förra Riksdagen godkända grunder åt *intendenterna* och *konservatorn* vid *naturhistoriska riksmuseum* samt *föreståndaren* och *amanuensen* vid *meteorologiska anstalten* har Kongl. Maj:t för år 1876 äskat ett belopp af 5,800 kronor.

Angående anslag till löneförbättring för Vetenskapsakademiens personal.

I sammanhang med denna nådiga framställning har Utskottet till behandling förehaft en af Herr *C. J. Rossander* inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 82), deri föreslagits, att Riksdagen måtte till förhöjande af lönerna för de sex *intendenterna* vid riksmuseum samt för *föreståndaren* för den meteorologiska anstalten bevilja så stort anslag, att deras löner blefve lika med dem, som Riksdagen komne att bestämma för professorerna vid universiteten; att *amanuensen* vid den meteorologiska anstalten måtte undfå lika lön med *adjunkterna* vid universiteten, samt riksmusei *konservator* i fast lön erhålla 3,000 kronor.

På sätt af bilagde tabell Litt. A. inhemtas, åtnjuta två af *intendenterna* 4,000 kronor hvardera, och de fyra öfrige hvardera 3,500 kronor samt *föreståndaren* för meteorologiska anstalten 3,000 kronor. Oaktadt Utskottet icke kunnat motionärens förslag i allo understödja, har Utskottet likväl, då *intendenterna* och *föreståndaren* för meteorologiska anstalten onekligen böra vara likstälde med professorerna vid universiteten och *Carolinska mediko-kirurgiska institutet*, ansett billigheten fordra, att jemväl för dem uppföres någon löneförbättring utöfver det till 20 procent å nu varande lönen beräknade *dyrtidstillägget*, och Utskottet har ansett sig i sådant hänseende böra föreslå enahanda belopp af 600 kronor, som, enligt Utskottets här ofvan gjorda hemställan, i allmänhet skulle bemålde professorer i form af *tjenstgöringspenningar* tillkomma.

Utskottet hemställer alltså:

- a) att såsom *dyrtidstillägg* åt *intendenterna* och *konservatorn* vid *naturhistoriska riksmuseum* samt *föreståndaren* och *amanuensen* vid *meteorologiska anstalten* må för år 1876 anvisas ett extra anslag af 5,800 kronor; och
- b) att Riksdagen må på extra stat för år 1876 anvisa ett belopp af 4,200 kronor, att utgå med 600 kronor åt hvar och en af *intendenterna* vid *naturhistoriska riksmuseum* samt *föreståndaren* för *meteorologiska anstalten* under benämning *tjenstgöringspenningar*, hvilka vid *tjenstledighet* böra åt *vikarien* afstås i de fall, Kongl. Maj:t kan finna godt bestämma.

Angående
anslag för
Vetenskaps-
akademiens
observato-
rium.

60:o. Enligt hvad i statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 82—84) är meddeladt, hade Vetenskapsakademien hos Kongl. Maj:t anmält, att dess astronomiska observatorium i afseende på sin anordning icke längre motsvarade de fordringar, som man i anseende till den astronomiska vetenskapens framsteg i senare tider kunde och borde ställa på en sådan anstalt.

Enligt den af akademien framställda plan, för hvilken i berörda statsrådsprotokoll närmare redogöres, voro de nödvändigaste behoven för ordnandet af dess observatorium följande:

för anskaffande och uppställning af ett eqvatorial-instrument med tillbehör	kronor 20,200: —
för anskaffande af ett transportabelt passageinstru- ment för longitudsbestämningar	» 3,100: —
för anordningar i den nu varande observatoriibyggnaden, för inrymmandet och uppställandet af före- nämnda eqvatorialinstrument under rörligt torntak	» 9,700: —
för en tillbyggnad å norra sidan af den nu varande byggnaden	» 33,436: —
	<hr/> Summa kronor 66,436: —

Akademien, som länge insett behovet att afhjelpa de sålunda anmärkta bristerna, hade sedan längre tid tillbaka för ändamålet årligen afsatt ett penningebelopp af sina egna tillgångar. Den fond, som sålunda samlats, uppginge dock icke till mer än omkring hälften af nyss anförda slutsumma, och någon utsigt att kunna ytterligare föröka nämnda fond förefunnes icke, då akademiens inkomster numera helt och hållet toges i anspråk för betäckande af de ökade årliga utgifterna. Vid sådant förhållande, och då Stockholms observatorium icke längre borde lemnas i sitt ofullständiga skick, har Kongl. Maj:t nu gjort framställning om beviljande af ett extra anslag af 33,000 kronor såsom bidrag till observatoriets ordnande, nemligen dels för anskaffande och uppställning af förberörda eqvatorialinstrument med tillbehör och dels för de erforderliga anordningarne i den nu varande observatoriibyggnaden, mot skyldighet för akademien att sjelf bekosta den för observatoriet nödiga tillbyggnaden, hvarför kostnaden beräknats till 33,436 kronor.

I betraktande af hvad sålunda och i öfrigt förekommit, har ett ändamålsenligt ordnande af Vetenskaps-akademiens observatorium synts Utskottet vara af behovet synnerligen påkalladt, och Utskottet tillstyrker derföre,

att Riksdagen må till bidrag vid ordnandet af Vetenskaps-akademiens astronomiska observatorium anvisa för år 1876 ett extra anslag af 33,000 kronor.

61:o. Som de extra anslag, hvilka vid nästlidna riksdag blifvit för ändamål, tillhörande Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-akademiens verksamhet, anvisade, fortfarande voro till lika belopp behöfliga, har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att äfven för år 1876 bevilja enahanda anslag, nemligen: till arvoden åt vetenskapligt bildade biträden vid ordnandet och vården af statens under Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-akademiens inseende ställda samlingar samt till aflöning åt vaktbetjening vid samlingarnes offentliga förevisning 4,000 kronor; till undersökning och beskrifning af fäderneslandets fornlemningar m. m. 5,000 kronor; samt till utgifvande af planschverk öfver fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum och öfver svenska sigill från medeltiden 2,000 kronor.

Angående anslag till Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-akademien.

Utskottet tillstyrker,

att ofvan uppräknade extra anslag, tillhopa 11,000 kronor, må på extra stat för år 1876 af Riksdagen beviljas.

62:o. Då de dyrtidstillägg, Kongl. Maj:t för nedan nämnde embets- och tjänstemän äskat, uppgå till enahanda belopp, som vid förra riksdagen blifvit samme embets- och tjänstemän för innevarande år tillagda, får, i enlighet med hvad Kongl. Maj:t föreslagit och under hänvisande till bilagde tabell Litt. A, Utskottet tillstyrka,

Angående dyrtidstillägg åt Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-akademien, Akademien för de fria konsterna och Musikaliska akademien.

att Riksdagen må såsom dyrtidstillägg för år 1876 på extra stat anvisa:

- a) åt riksantikvarien och amanuenserne vid Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-akademien 1,500 kronor;
- b) åt lärare och tjänstemän vid Akademien för de fria konsterna 4,500 kronor; och
- c) åt lärare och tjänstemän vid Musikaliska akademien 3,940 kronor.

63:o. Till höjande af det Musikaliska akademien beviljade hyresanslag har Kongl. Maj:t föreslagit anvisande af 675 kronor; och då, enligt hvad statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 85) gifver vid handen, hyran för den af akademien begagnade lokal blifvit med berörda belopp förhöjd samt, i anseende till mellankommen fråga om gatureglering, akade-

Angående förhöjdt hyresanslag för Musikaliska akademien.

miens nya byggnad icke hinner till år 1876 fullbordas, tillstyrker Utskottet,

att till höjande af Musikaliska akademiens hyresanslag ett extra anslag af 675 kronor må för år 1876 af Riksdagen anvisas.

*Angående
fyllande af
en i Riksmuseets
expensmedels-
anslag upp-
kommen brist.*

64:o. Under 31:sta punkten här ofvan har Utskottet tillstyrkt, att det för detta museum afsedda expensmedelsanslag måtte för år 1876 höjas med 2,720 kronor. Enligt hvad det der återropade statsrådsprotokoll gifver vid handen, har det nu varande anslaget från och med år 1871 varit otillräckligt, så att den uppkomna bristen nu uppgår till ett belopp af 3,400 kronor; och får, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts derom nu framställda förslag, Utskottet hemställa,

att Riksdagen må, till betäckande af den i naturhistoriska riksmuseets expensmedelsanslag uppkomna brist, anvisa för år 1876 ett extra anslag af 3,400 kronor.

*Angående
anslag till
inköp af en
mineralie-
samling.*

65:o. Till inköp af en *mineraliesamling* för naturhistoriska riksmuseets räkning har Kongl. Maj:t äskat ett belopp af 3,416 kronor.

Med hänvisande till de i statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 86) lemnade upplysningar i afseende å de föremål, för hvilkas införlifvande med riksmusei samlingar berörda anslagsbelopp är afsedt, tillstyrker Utskottet,

att det till inköp af en mineraliesamling för naturhistoriska riksmusei räkning äskade belopp, 3,416 kronor, må på extra stat för år 1876 af Riksdagen anvisas.

*Angående
anslag till
hospitals-
byggnader.*

66:o. I anledning af Kongl. Maj:ts nådiga framställning om beviljande af medel till anläggning af nya och utvidgning af redan befintliga hospital, anvisade nästlidet års Riksdag för år 1874 ett belopp af 200,000 kronor samt för år 1875 ett extra anslag af 700,000 kronor; och har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att till enahanda ändamål för år 1876 anvisa ett belopp af 700,000 kronor med rättighet att för ett följande års arbeten använda hvad som å anslaget kan vid utgången af år 1876 finnas besparadt.

I statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 86—90) redogöres för den i afseende på ifrågavarande byggnadsarbeten för den närmaste framtiden uppgjorda plan, och inhemtas deraf, att 1876 års anslag är afsedt att, jemte hvad af anslaget för innevarande år ännu finnes odisponeradt, användas

vändas till fortsättande af hospitalsbyggnaden i Lund, till fortsättning af byggnadsarbeten vid Hernösands hospital samt till uppförande af ett nytt hospitalhus jemte cellbyggnad vid Upsala hospital.

Utskottet tillstyrker,

att Riksdagen må till hospitalsbyggnader anvisa för år 1876 till Kongl. Maj:ts disposition ett extra anslag af 700,000 kronor, med Kongl. Maj:t lemnad rätt att för ett följande års arbeten använda hvad som å anslaget kan vid utgången af år 1876 finnas besparadt.

67:o. Till allmänna hospitalsfondens förstärkande har Kongl. Maj:t äskat ett extra anslag af 200,000 kronor, att under år 1876 i mån af behof utgå.

*Angående
anslag till
hospitals-
fonden.*

Jemte erinran att för innevarande år enahanda belopp till detta ändamål utgår, tillstyrker Utskottet,

att Riksdagen må till allmänna hospitalsfondens förstärkande anvisa för år 1876 ett extra anslag af 200,000 kronor att i mån af behof utgå.

68:o. I enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda nådiga framställningar får Utskottet, under åberopande af de skäl, som i statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 91—94) äro till stöd för desamma anförda, tillstyrka,

*Angående
anslag till
vårdanstalter
för sinnesslöa
barn samt till
ett sjukhem
för spetälska.*

att Riksdagen må för år 1876 på extra stat anvisa:

- a) till understöd för den i Sköfde inrättade vårdanstalt för sinnesslöa barn 5,000 kronor, mot vilkor att fyra obemedlade sinnesslöa barn der afgiftsfritt åtnjuta vård och undervisning;
- b) till understöd för den i Stockholm af föreningen för sinnesslöa barns vård inrättade vårdanstalt 5,000 kronor, under vilkor att minst tjugo elever och bland dem sex afgiftsfritt vid anstalten vårdas och undervisas; och
- c) till understöd åt det i Jerfsö socken i Helsingland inrättade sjukhem för spetälska 7,500 kronor, mot vilkor ej mindre att 4,000 kronor dessutom för ifrågavarande ändamål af landstinget anvisas för samma år, än ock att spetälske sjuke må äfven från andra län än Gefleborgs till vård å anstalten mottagas.

*Angående
anslag för
undersök-
ningar å
Björkö.*

69:o. Med bifall till Kongl. Maj:ts nådiga framställning beviljade sist församlade Riksdag åt Filosofie Doktor Hjalmar Stolpe för hvarterda af åren 1874 och 1875 ett extra anslag af 4,500 kronor, deraf 2,500 kronor till bestridande af omkostnaderna för fortsättandet af de naturhistoriska och arkeologiska undersökningar, hvilka han under de tre föregående åren anställt på Björkö i Mälaren, samt 2,000 kronor såsom årsarvode åt Stolpe för hans befattning med berörda undersökningsarbeten, mot skyldighet för honom att till statens vederbörande museer aflemna de fyndföremål, som kunde blifva insamlade. Sedan Stolpe nu hos Kongl. Maj:t anhållit, att, då det dels för jordégarne, hvilka skulle upplåta den för undersökningarne erforderliga mark, hvarigenom jordbrukets jemna gång väsendtligen rubbades, dels för att kunna vid arbetet fästa samme arbetare, hvilka under de föregående åren inöfvats, och af hvilka flertalet ej vore på Björkö bofast, dels ock, för det planmessiga anordnandet i allmänhet af en undersökning af denna omfattning, vore af största vikt, att dess fortgång betryggades för någon tid, och en sådan undersökningsperiod ej kunde med fördel bestämmas till mindre än tre år, han måtte, för vidare fullföljande af omförmälda undersökningar, för hvar och ett af åren 1876, 1877 och 1878 komma i åtnjutande af ett anslag till belopp af 5,000 kronor, deraf såsom förut 2,500 kronor att emot redovisning användas till bestridande af kostnaderna för arrendering af jordlotter och för undersökningsarbetena å så väl den s. k. svarta jorden som de kringliggande graffälten äfvensom för de möjligen anträffade fyndens hitförande och vederbörliga ordnande, samt 2,500 kronor såsom årligt arvode för hans arbete icke blott vid undersökningarne på ön, utan äfven vid ordnandet och beskrifvandet af de insamlade föremålen, så har Kongl. Maj:t, efter det Vetenskaps-akademien, med vitsordande af det synnerligen tillfredsställande sätt, hvarpå Stolpe utfört sina förra undersökningar, samt rikhaltigheten af de dervid hopbragta samlingar af natur- och konstföremål, den gjorda ansöknigen till nådigt bifall förordat, nu föreslagit Riksdagen att till fortsättande af de påbörjade naturhistoriska och arkeologiska undersökningarne på Björkö under åren 1876, 1877 och 1878 bevilja 15,000 kronor, hvaraf 5,000 kronor skulle anvisas att under år 1876 utgå med 2,500 kronor till bestridande af kostnaderna för undersökningsarbetet samt 2,500 kronor såsom årsarvode åt Doktor Stolpe, mot skyldighet för honom att till statens vederbörande museer aflemna anträffade fynd.

Då de ifrågavarande forskningarne äro för den fosterländska kulturhistorien af stor vikt, får, med hänseende till hvad i ärendet förekommit, Utskottet tillstyrka,

att Riksdagen må till fortsättande af de påbörjade naturhistoriska och arkeologiska undersökningarne på Björkön under åren 1876, 1877 och 1878 bevilja 15,000 kronor samt deraf på extra stat för år 1876 anvisa ett belopp af 5,000 kronor till den af Kongl. Maj:t föreslagna fördelning.

70:o. Enär för tillsyn och vård af den i nationalmuseum inrymda och under musei-intendentens inseende ställda *Lifrustkammaren* erfordrades, likasom under innevarande och flera föregående år, äfven för år 1876 ett anslag af 600 kronor, har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för samma ändamål anvisa nämnda belopp, att jemväl år 1876 såsom extra anslag utbetalas; tillstyrkande Utskottet,

*Angående
anslag till
Lifrustkam-
maren.*

att för vård och tillsyn af lifrustkammarens samlingar må för år 1876 anvisas ett extra anslag af 600 kronor.

71:o. Under åberopande af de skäl, som i statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 96 och 97) finnas anförda till stöd för Kongl. Maj:ts förslag om inlösen af 300 exemplar af svenska *fornskriftsällskapets handlingar*, om beviljande af understöd åt f. d. Kongl. Bibliotekarien *J. E. Rydqvist* för fortsatt utgifvande af »Svenska språkets lagar» och om anslag till e. o. Professorn *C. G. Malmström* för fortsättande af arbetet »Sveriges politiska historia från Konung Carl XII:s död till statshvälfningen 1772», får i enlighet med samma förslag Utskottet tillstyrka,

*Angående
anslag till
Svenska forn-
skriftsällska-
pet, f. d.
Biblioteka-
rien Rydqvist
och e. o. Pro-
fessorn
Malmström.*

att för år 1876 följande extra anslag må af Riksdagen anvisas, nemligen:

- a) till inlösen af 300 exemplar af svenska fornskriftsällskapets handlingar 1,050 kronor;
- b) till fortsatt utgifvande af arbetet »Svenska språkets lagar» 1,500 kronor; och
- c) till e. o. Professorn *C. G. Malmström* för fortsättande af ett historiskt arbete 2,500 kronor.

72:o. Uppå enskild motionärs derom gjorda framställning anvisade sist församlade Riksdag för år 1875 ett extra anslag af 5,000 kronor, att efter Kongl. Maj:ts bepröfvande användas till förvarande och förökande af den utaf Filosofie Doktorn *A. Hazelius* bildade »*Skandinavisk-etnografiska samlingen*». Uti statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 98) är nu meddeladt, hurusom Vetenskaps-akademien till Kongl. Maj:t öfverlemnadt en af bemälda *Hazelius* gjord underdånig ansökning, det Kongl. Maj:t

*Angående
anslag till den
Skandinavisk-
etnografiska
samlingen.*

måtte tackas hos Riksdagen göra nådig framställning om anvisande för år 1876 af ett anslag å 7,500 kronor till omförmälda samling, af hvilket anslag omkring 6,000 kronor beräknats vara erforderliga till hyra för nödiga lokaler, samt återstoden, eller 1,500 kronor, skulle användas såsom bidrag till bestridandet af andra utgifter för samlingens vård; och hade akademien för egen del i ämnet anfört: att det obestriddligen vore en riktig och fosterländsk tanke att rädda från förstörelse och bringa till samman så mycket som möjligt af hvad från förgångna tider kunde återstå af föremål, utmärkande svensk sed och slöjdkonst, för att i dem, ordnade efter landskap och nejder, framställa vissa folkets egendomligheter; att Hazelius, som med kraft och ihärdighet fullföljt denna tanke, lyckats att för det vackra ändamålet intressera personer af alla samhällsklasser och från alla delar af landet, så att genom ständigt inkommande bidrag samlingen växt till betydlig storlek; men att, då en dylik samling först genom en ordnad uppställning och lätt tillgänglighet kunde uppfylla sitt ändamål, dertill fordrades rymliga lokaler och talrika arbetsbiträden, hvilkas bekostande toge i anspråk rikare penningemedel än som kunde beredas genom frivilliga bidrag och måttliga inträdesafgifter; hvarföre, och då det bidrag af allmänna medel, som nu begärdes, visserligen icke skulle vara mer än tillräckligt att tillsammans med andra påräknade inkomster fylla de för samlingens förvarande och förökande förekommande behof, äfven om den största sparsamhet vid densammas anordnande iakttoges, akademien icke tvekade att till den gjorda ansökningen tillstyrka nådigt bifall; och har Kongl Maj:t föreslagit Riksdagen att för år 1876 anvisa ett extra anslag af 7,500 kronor, att användas såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för berörda samlings förvarande och vårdande.

På grund af hvad sålunda förekommit, och då Riksdagen redan genom anvisande af understöd för den ifrågavarande samlingen erkänt dess betydelse för den fosterländska bildningen, tillstyrker Utskottet,

att Riksdagen må till förvarande och vårdande af den utaf Doktor A. Hazelius bildade Skandinavisk-etnografiska samlingen anvisa för år 1876 ett extra anslag af 7,500 kronor.

*Angående
anslag till
fyllnad i pen-
ningelöner
vid Upsala
universitet.*

73:o. I enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda nådiga framställning och under åberopande af hvad under punkten 2 här ofvan är vordet anfördt, tillstyrker Utskottet,

att till fyllnad i åtskilliga embets- och tjenstemäns vid Upsala universitet penningelöner må för innevarande år anvisas ett belopp af 7,304 kronor 60 öre.

74:o. Vid 1865—1866 årens riksdag beviljade Rikets Ständer såsom bidrag till utvidgande af elementarläroverksbyggnaden i Christianstad, hvarför kostnaden beräknats till 76,959 kronor 27 öre, dels ett anslag af 20,000 kronor och dels ett låneunderstöd af 20,000 kronor samt anvisade utaf dessa summor på Riksgäldskontoret för år 1867 såsom anslag 10,000 kronor och såsom lån 10,000 kronor, emot vilkor att, sedan detta lån, hvarför borde aflemnas en sådan förbindelse, som af fullmäktige i nämnda kontor antoges, under fem års tid fått utan ränta innestå, fem procent å detsamma ursprungliga belopp skulle före slutet af hvarje år till Riksgäldskontoret inbetalas, af hvilken inbetalning beräknades fyra procent årlig ränta för det oguldna lånekapitalet, samt det öfverskjutande beloppet komme att såsom kapitalafbetalning å lånesumman afgå, intill dess denna blifvit till fullo gulden, allt under förutsättning att Christianstads läns landsting till byggnadsföretaget i dess helhet bidroge med 20,000 kronor, samt att staden Christianstad tillsköte hvad utöfver de sålunda till 60,000 kronor beräknade bidragen för ändamålet erfordrades. Sedan nu stadsfullmäktige hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhållit om utbekommande af återstoden utaf förenämnda statsbidrag och dervid, enligt hvad statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 76) gifver vid handen, företett handlingar, som utvisade, bland annat, att landstinget för ändamålet beviljat 20,000 kronor, att stadsfullmäktige dertill anslagit 7,666 kronor 67 öre och att bemålde fullmäktige iklädt staden förbindelse att ansvara för anskaffande af det belopp, som utöfver de af Rikets Ständer beviljade anslag och lån samt öfriga befintliga tillgångar kunde erfordras för uppförande af elementarläroverkshus och gymnastikbyggnad enligt af Kongl. Maj:t fastställd plan, så har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att anvisa återstående hälften af ifrågavarande vid 1865—1866 årens riksdag beviljade anslag och lån samt sålunda medgifva, att ett anslag till belopp af 10,000 kronor och ett lån till enahanda belopp finge under innevarande år för läroverksbyggnaden i Christianstad utgå, mot vilkor att stadsfullmäktige för lånets förräntande och återbetalande stälde sådan förbindelse, som förut stadgats.

Då det af Rikets Ständer stadgade vilkor för utbetalning af ifrågavarande statsbidrag synes vara behörigen fullgjordt, får Utskottet — som ansett att, när det ifrågavarande lånet tillhör sådana försträckningar, som ännu pläga anvisas på Riksgäldskontoret, i hvars räkenskaper jemväl det redan utbetalda lånebeloppet balanseras, äfven den lånesumma, hvarom nu är fråga, bör från nämnda kontor utbetalas — tillstyrka,

att Riksdagen må till utgående under innevarande år anvisa återstoden af det vid 1865—1866 årens riksdag

Angående utbetalning af beviljad statsbidrag till läroverkshus i Christianstad.

beviljade bidrag till uppförande af läroverkshus i Christianstad med 10,000 kronor såsom anslag och 10,000 kronor såsom lån; skolande lånebeloppet på förut stadgade vilkor från Riksgäldskontoret utbetalas.

*Angående
reseanslag
för Doktor A.
Hazelius.*

75:o. Till reseanslag åt Filosofie Doktern A. Hazelius har Kongl. Maj:t äskat för innevarande år ett belopp af 2,000 kronor, hvilket anslag, enligt hvad statsrådsprotokollet (Bil. N:o 7 b, pag. 98 och 99) gifver vid handen, är afsedt att sätta Doktor Hazelius i tillfälle att i Sverige, Norge och Danmark, för den i punkten 72:o här ofvan omförmälda etnografiska samlingen, uppsöka minnen och lemningar af förgångna tiders odling i nordén, äfvensom att, derest omständigheterna kunde medgifva, besöka några likartade museer i utlandet för vinnande af kännedom om deras anordning.

För den ifrågavarande samlingens förvarande och vårdande har Utskottet tillstyrkt anvisande af medel till ej obetydligt belopp, men det nu ifrågavarande anslagsbehovet har syntts Utskottet icke vara af beskaffenhet att bära medelst statsanslag tillgodoses, hvadan Utskottet hemställer, att det till reseanslag åt Doktor Hazelius äskade belopp icke må af Riksdagen beviljas.

*Angående
anslag åt
Rektorn E. L.
Borgström.*

76:o. Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 111) har Herr *P. Olsson* föreslagit, att Riksdagen måtte bevilja ett anslag af 500 kronor, att utgå till Rektorn vid Engelholms läroverk Doktor E. L. Borgström, som till följd af sistlidne Riksdags bestämmelser ej kommit i åtnjutande af något dyrtidstillägg.

Vid sistlidne riksdag beviljades löneförbättring för år 1874 med 500 kronor åt dels hvar och en af de vid elementarläroverken anstälde rektorer, lektorer, adjunkter och kolleger, hvilka uppbure i lön 3,000 kronor och derunder, dels ock hvar och en af de vid pedagogierna anstälde lärare, hvars aflöning icke öfverstege 2,500 kronor. I följd häraf har Borgström, som är rektor vid Engelholms tvåklassiga pedagogi och hvars lön uppgår till 3,000 kronor, icke för nämnda år erhållit någon löneförbättring; och då Rektor Borgström är den ende vid pedagogierna anstälde lärare, hvars lön öfverstiger 2,500 kronor, samt hans rektorsbefattning i allo motsvarar dylika befattningar vid de hittills varande tvåklassiga elementarläroverken, synes billigheten fordra, att icke Borgström går i mistning af den tillfälliga löneförbättring, som hans vederlikar tillkommit.

Utskottet tillstyrker alltså,
att Riksdagen må till Kongl. Maj:ts disposition anvisa för innevarande år ett belopp af 500 kronor, att användas till ersättning åt Rektorn vid Engelholms tvåklassiga pedagogi E. L. Borgström för den tillfälliga löneförbättring för år 1874, hvaraf han hittills gått i mistning.

Stockholm den 9 April 1875.

På Stats-Utskottets vägnar:

ARVID FR:SON POSSE.

Reservationer:

af Grefve *L. af Ugglas*: »Inom Utskottet har jag yrkat, att, der tillökning i hittills utgående ordinarie anslag visat sig för framtid behöflig och af Utskottet blifvit erkänd, äfven denna af Utskottet förordade tillökning skulle å ordinarie stat uppföras, och får jag i öfverensstämmelse härmed hos Riksdagen yrka, att de på extra stat ställda anslagen uti punkten 4, litt. a och b; punkten 9; punkten 10, litt. a; punkten 18 och punkten 32 må på ordinare stat uppföras.

vid *3:dje punkten* (angående anslag för nya lärarebefattningar vid universiteten):

af Herr *L. M. Nordenfelt*, hvilken yrkade, att Utskottets hemställan skulle erhålla följande lydelse:

»att Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anvisande af tillhoppa 18,500 kronor såsom förhöjning i universi-

tetens anslag för inrättande af vissa angifna lärareplatser må på det sätt af Riksdagen bifallas att 18,500 kronor på ordinarie stat anvisas, att enligt Kongl. Maj:ts nådiga disposition användas till förstärkning af lärarkrafterna vid universiteten, i den mån sådant finnes för undervisningen och examina behöfligt; dock med skyldighet för de med detta anslag aflönade lärare att underkasta sig flyttning till annat universitet om eller när sådan flyttning af Kongl. Maj:t bestämmes.»

af Herrar *Carl Ifvarsson, P. O. Hörnfeldt, Jan Andersson, P. Olsson* och *Carl Anders Larsson*.

vid *12:te punkten* (angående anslag till utvidgning af elementarläroverk):

af Herr Grefve *L. af Ugglas*: »Då den underdåniga skrifvelse, N:o 39, pag. 10—12, som af Utskottet åberopas, endast afser frågan uti hvilket förhållande till hvarandra *fullständiga* läroverk, särskildt för den klassiska och särskildt för den reala linien, böra ordnas — till följd hvarutaf samma Riksdag, som aflät denna skrifvelse, fann sig oförhindrad att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag rörande uppflyttning af Piteå skola till femklassigt läroverk — får jag, på skäl, som uti statsrådsprotokollet Bil. 7 b, sid. 36—38 äro anförda, yrka bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit, att de uti Söderhamn, Vadstena och Sköfde varande treklassiga läroverk må till femklassiga utvidgas.»

af Herrar *E. af Klint, F. Brusewitz, R. Montgomery Cederhielm, L. M. Nordenfelt* och *P. Olsson*, hvilka yrkade bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

af Herr Grefve *A. Mörner*, hvilken ansåg Kongl. Maj:ts förslag böra endast på det sätt bifallas, att för unvidgning af läroverken i Söderhamn och Sköfde ett extra anslag af 11,200 kronor för år 1876 anvisades.

af Herr Grefve *G. Sparre*, som ville på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts nådiga förslag, att de äskade anslagsbeloppen, tillhopa 16,800 kronor, på extra stat för år 1876 anvisades till Kongl. Maj:ts disposition.

af Herr *Carl Anders Larsson*: »Det är särdeles betecknande att Utskottet samtidigt bifaller nya förhöjda anslag till universiteten och de högre elementarläroverken, bland annat till extra lärare vid de senare, och afslår de jämförelsevis obetydliga anslag, som Kongl. Maj:t äskat till utvidgande af tre lägre elementarläroverk till femklassiga. Allmänna tänkesättet är temligen ense derom, att de treklassiga läroverken

ken icke på långt när motsvara de deremot utgående kostnader, utan äro nästan bortkastade penningar.

Det skäl Utskottet åberopat för 12:te punkten skulle i än högre grad kunnat användas för afstyrkande af 3:dje punkten, deruti upplyses, att förordnade komiterade uppgjort åtskilliga »tänkvärda förslag» till ändring i de »akademiska statuterna»; men här vann Kongl. Maj:ts nådiga proposition bifall, hvarigenom sannades ordspråket »den der mycket hafver, honom skall mer gifvet varda».

Utan att ega lokalkännedom vid de tvänne öfriga platserna, der anslag äskats, vill jag dock om förhållandet i den ort jag närmare känner åberopa närlagda ansökan med dertill hörande bilagor, hvilka ingått till Kongl. Maj:t från Wadstena samhälle; och som jag förmodar lika talande skäl blifvit från Sköfde och Söderhamn företedda, vågar jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen täcktes bifalla Kongl. Maj:ts nådiga proposition, och förty anslå 16,800 kronor, för upphöjning till till femklassiga af elementarläroverken i Söderhamn, Wadstena och Sköfde.

Afskrift.

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Wadstena stadsfullmäktige anhålla i djupaste underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täcktes till 1875 års Riksdag aflåta nådig proposition om anslag för härvarande treklassiga elementarläroverks utvidgning till femklassigt.

Wadstena stad, belägen i en bördig och folkrik trakt, har $4\frac{1}{4}$ mil till närmast belägna högre elementarläroverk i Linköping, samt finnes i de $1\frac{3}{8}$ mil närbelägna grannsamhällena, Skeninge stad och Motala köping, icke något elementarläroverk, hvarjemte det förhållande är för handen, att emellan Linköping och Skara i öster och vester samt emellan Örebro och Jönköping i norr och söder något femklassigt läroverk icke finnes. Fördelen att under uppfostningstiden kunna hafva sina barn å en ej allt för aflägsen ort är naturligtvis stor, och billigheten synes fordra, att den ena rikt befolkade landsorten icke mindre än den andra må komma i åtnjutande häraf. Inrättas här ett femklassigt läroverk, är det alldeles gifvet, att antalet af lärjungar i de första klasserna jemväl blir talrikare än nu är förhållandet, emedan föräldrar företrädesvis anförtro barnen åt ett läroverk, der de under längre tid kunna inhenta tillräckligt kunskaps-

mått vare sig för inträde i de praktiska yrkena eller fortsättning af studier vid ett högre elementarläroverk.

Under sista vårterminen voro vid härvarande elementarläroverk 40 lärjungar, och katalogen öfver Linköpings högre elementarläroverk för samma termin utvisar, att i de fem första klasserna derstädes omkring 50 lärjungar äro från Wadstena och dess omnejd. Att de fleste af dessa 50 lärjungar skulle besökt Wadstena elementarläroverk, är otvifvelaktigt, om detsamma varit femklassigt; och skulle alltså öfverbefolkningen vid Linköpings högre elementarläroverks lägre klasser hafva minskats med detta antal, hvilket vore en vinst till fromma för lärjungarne på samma gång som en besparing för statsverket, emedan ett mindre antal lärare vid Linköpings elementarläroverk möjligen kunde erfordras; och vilja vi särskildt framhålla, att hvarje lärjunge vid elementarläroverket i Wadstena nu kostar staten omkring tvåhundra trettiofem kronor årligen, men komme att kosta blott omkring etthundra sextiofem kronor, om läroverket vore femklassigt med åttatio lärjungar.

Vi hafva tänkt oss såsom ett önskningsmål för hvarje elementarläroverk, att undervisningen kunde åtminstone blifva så omfattande, att det i allmänhet öfvervägande antal lärjungar, hvilka icke äro i tillfälle eller ämna att till akademisk bildning fortsätta sina studier, hunnit inhemta ett kunskapsmått, någorlunda tillräckligt ej mindre för det enklare praktiska lifvet än äfven för att vinna inträde i de tekniska skolorna. Detta mål kan icke ernås i de treklassiga läroverken med sina ettåriga kurser, hvarifrån gossen vid tretton års ålder utgår utan erforderligt kunskapsmått; och häruti se vi ett kraftigt skäl för det önskvärda uti framgången af ifrågavarande sak.

För frågans ytterligare utredning bifoga vi i underdånighet utlåtanden från stiftets eforus, Herr Biskopen m. m. E. G. Bring, Wadstena elementarläroverks inspektör, Herr Kontraktsprosten m. m. W. Lidberg och läroverkets rektor, Herr Doktor C. J. Dehlin, hvilka alla framhållit behofvet af Wadstena treklassiga elementarläroverks utvidgning till femklassigt.

Stadsfullmäktige framhärda med djupaste vördnad,

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåter

(Samtliga underskrifter.)

Wadstena den 21 Oktober 1874.

Afskrift.

På begäran af Herrar Stadsfullmäktige i Wadstena får jag härmed förklara, att jag på de grunder, som innehållas i den skrifvelse, hvarmed stadsfullmäktige nu ämna att till Kongl. Maj:t i underdånighet ingå, och hvilka af läroverkets inspektor och rektor blifvit ytterligare utvecklade, fortfarande anser Wadstena elementarläroverks förvandling till femklassigt vara högeligen önskvärd. Linköping den 19 Oktober 1874.

E. G. Bring,
Ephorus.

Afskrift.

På begäran af stadsfullmäktige i Wadstena får undertecknad, inspektor öfver Wadstena treklassiga elementarläroverk, vördsamt afgifva följande yttrande öfver det mig meddelade förslaget att söka vinna statsmakternas bifall för nämnda läroverks utvidgning till femklassigt.

Den af staden Wadstena i detta hänseende uttalade önskan anser jag delas af den kringliggande orten och af halfva länet, samt böra delas af hela länet, såsom nedanför skall närmare utvecklas. Ehuru jag blott under de tvänne sista åren innehaft uppdraget af närmare tillsyn öfver Wadstena läroverk, har jag under de 18 år, jag varit bosatt i orten, haft tillfälle bemärka de olägenheter, som uppstått för ungdomens studier derigenom, att Wadstena läroverk, som fordom hade att erbjuda en sex-årig lärokurs och årligen dimitterade flere lärjungar till då varande gymnasium i Linköping förutom dem, som temligen utbildade och mognade utgingo till diverse yrken, på senare tid blifvit inskränkt till en treårig kurs. Det är icke lätt att fatta, hvad ändamål afsetts med ett sådant läroverk, då det föreskrifvits, att detta skall vara ordnadt alldeles på samma sätt, som de tre nedersta klasserna af ett fullständigt elementarläroverk, så att man i det förra ej får lära hvarken mer eller mindre eller något annat än i sistnämnda klasser. Vid det fullständiga läroverket är naturligtvis meningen, att lärjungarne i de tre nedersta klasserna skola lägga grunden för de studier, som fortsättas och utvecklas i de följande högre klasserna. Men att lägga en grund, på hvilken sedermera ingen byggnad uppföres eller kan uppföras, emedan arbetet slutar, när grunden är lagd, hvad är meningen dermed? Det står visserligen öppet för de lärjungar, som önska fortsätta studierna, att begifva sig till ett fullständigt elementarläroverk. Men då synas å andra sidan icke synnerligen kraftiga

skäl förefinnas för upprättandet af en sådan blott förberedande läroanstalt, hvilken är temligen dyr för staten och likväl gagnar ganska få lärjungar. Ty, såsom stadsfullmäktige anmärkt, de fleste skicka hellre sina barn genast till det fullständiga läroverket, då de hafva för afsigt att låta dem genomgå en längre studiekurs, än de underkasta dem svårigheterna af ett ombyte, innan de hunnit något längre fram på den föresatta banan. Derföre torde få anses obestriddigt, att ett treklassigt läroverk icke medför en nytta, som motsvarar dess kostnad för det i ett sådant läroverk ringa antal lärjungar, hvilka önska beträda studievägen. Månne det då så mycket mera gagnar dem, som endast eftersträfvat ett något fullständigare mått af allmän medborgerlig bildning, än folkskolan mäktar meddela? Deras antal är i Wadstena och troligtvis i alla dylika läroverk det öfvervägande. Månne läroverket är ordnad så, att det förnämligast motsvarar desses behof? Långt derifrån! Det är inorganiseradt i det stora systemet för rikets samtliga elementarläroverk och afser en stor studieplan så väl för realister som humanister, och lemnar derföre de förstnämnde — icke hvad de snart behöfvat vid sitt inträde i det medborgerliga lifvet — utan hvad de skulle behöfvat, om de fortsatte sina skolstudier vidare, hvilket de dock icke ämna eller kunna. Det treklassiga läroverket nödgar dem att säga: scholæ, non vitæ discimus! Fordom ansågs det likväl såsom pedagogisk vishet att anföra satsen i omvänd ordning.

Under sådana förhållanden behöfver man icke fråga, om Wadstena läroverk har *många* lärjungar. Sådana strömma icke till ett läroverk, hvilket hvarken motsvarar det ena eller andra behofvet. Sedan den nya organisationen inträdde, har antalet af lärjungar varit litet, i det närmaste oförändradt. Och det är min öfvertygelse, att så länge läroverket är treklassigt, kommer lärjungarnes antal föga att ökas, ity att allmänhetens sunda förstånd låter icke förvillat sig af några konstgjorda centralisationssystemer. Att läroverket icke alldeles saknat lärjungar, beror derpå, att de närmast boende begagna hvad som erbjudes, då intet närmare och bättre är till hands, och emedan skolan, sådan hon är ordnad, genom sorgfälligt uppfyllande af sina åligganden gjort sig värdig det förtroende, hon i sitt slag möjligen kan vinna.

Det är möjligt, att vid frågan om Wadstena läroverks utvidgning mycket afseende fästes på lärjungarnes antal under senaste och nästföregående år, samt att ingen utvidgning anses behöflig, då skolan under denna tid icke haft öfver 40 lärjungar. Vore lärjungeantalet den enda eller förnämsta faktorn vid denna frågas bedömande och afgörande, då vore hon i sanning otidigt väckt och förtjente intet afseende. Ty man behöfver icke vara synnerligen hemmastadd med skolförhållanden för att

veta, det 40 lärjungar mycket väl kunna undervisas af 3 lärare, ja af 2, och i nödfall till och med af 1. Men det redan anförda har förnämligast haft till syftemål att ådagalägga, det frågan icke bör afgöras ur denna synpunkt.

De 3:ne klasserna kunde ganska väl innesluta 70 à 80 lärjungar med afseende på de befintliga lärarekrafterna, men så många lärjungar får aldrig en dylik skola just till följd af redan anförda skäl. Derföre synes mig frågan böra bedömas — icke efter nu varande lärjungars antal — utan förnämligast enligt två andra synpunkter, nemligen ortens behof af ett större läroverk samt billigheten och rättvisan af detta behofs tillfredsställande.

Hvad angår ortens behof af ett större läroverk, torde en blick på länets karta jemte någon kännedom om dess statistiska förhållanden i öfrigt noggsamt och tillräckligt bekräfta det. Den vestra hälften af Östergötland eger endast Wadstena treklassiga läroverk, då deremot den östra eger icke allenast ett treklassigt (Söderköping), utan derjemte 2:ne fullständiga elementarläroverk (Linköping och Norrköping). Måne då den största delen af länets folkmängd är bosatt i den östra delen? Visserligen lägger den folkrika staden Norrköping en tung vikt i den östra vågskålen, men afser man landsbygden, torde det få skäligen betvivlas, att den östra delen är tätare bebyggd och mera befolkad än den vestra. Jag är visserligen icke i tillfälle att med statistisk noggrannhet uppgifva folkmängden på ömse sidor om en midtlinje, dragen genom länet från norr till söder, men vågar dock påstå, utan fruktan att förnärna sanningen, att folkmängden — åtminstone landsbygdens — i vestra hälften icke är mindre utan snarare större än i den östra, enär den förstnämnda till betydlig del utgöres af bördig slättbygd med en tät boende befolkning. Och äfven om detta påstående icke skulle befinnas fullt exakt, så lider dock intet tvifvel, att den i vestra bygden boende del af länets befolkning är så betydlig, att dess ungdoms undervisningsbehof icke kan vara tillgodosedt med ett enda treklassigt elementarläroverk.

Dermed torde äfven billigheten och rättvisan af ifrågavarande önskan vara väsendtligen ådagalagd. Kostnaden af elementarläroverkens underhåll träffar lika alla samhällets skattdragande medlemmar; och då dessa inom Wadstena-orten icke utgöra ett fåtal, utan en ganska ansenlig del af länets befolkning, så lärer väl icke deras önskan att hafva motsvarande nytta af sina uppoffringar kunna anses obillig. Då orten visar sig både vilja och kunna göra icke ringa framsteg uti industrielt hänseende, hvilka lända hela samhället till gagn, tyckes det, att samhället också

å sin sida borde finna skäligen att göra någon uppoffring till fromma för ortens andliga bildning.

En fördelning af länets studerande ungdom skulle dessutom vara en välgärning för denna ungdom i gemen. Då intet läroverk, motsvarande de flestes behof, finnes längre vesterut än i Linköping inom länet, så strömmar största delen af den studerande ungdomen dit, och detta läroverk blifver så öfverbefolkadt, att nästan hvarje klass måste delas i 2 parallela afdelningar och många extra lärare anställas. Olägenheterna deraf äro ofta öfverklagade och ganska befogadt. Hade deremot vestra Östergötland ett läroverk så ordnadt, att det motsvarade den större allmänhetens behof, så skulle otvifvelaktigt en ej obetydlig del af den nu i Linköping studerande ungdomen draga sig till detta. Det skulle icke blott begagnas af dem, som bodde nära detta läroverk; utan äfven skulle många, som hade lika nära eller ännu närmare till Linköping, föredraga att sända sina söner till det mindre läroverket, der disciplinen bör kunna lättare upprätthållas och undervisningen vara mera intensiv; hvarjemte den billigare lefnadskostnaden i en mindre stad, belägen i en fruktbar ort, utan tvifvel skulle bidra till detta val. I alla händelser måste åtminstone de lärjungar, som ämna genomgå hela elementarläroverket, först i Wadstena och sedan i Linköping, minska antalet på det senare stället, om de finge tillbringa 5 år i Wadstena i stället för 3. Den ifrågavarande utvidgningen af Wadstena läroverk skulle således gagna icke allenast vestra delen af länet, utan hela länet medelbarligen. Olägenheterna af ett för stort antal lärjungar afhjelpas bättre genom att fördela dem på flera läroverk än genom anskaffande af flere lärare vid det öfverbefolkade.

Det nyss antydda förhållandet synes gifva vid handen, att uppoffringen å statens sida för Wadstena läroverks utvidgning till femklassigt torde blifva ringa nog, i händelse derigenom flera extra lärare vid det fullständiga elementarläroverket i Linköping kunna undvaras. Denna omständighet torde äfven i någon mån kunna anföras såsom ett bevakande skäl till bifall å stadens och ortens önskan. Öfriga skäl tala emellertid nog kraftigt därför, äfven om kostnaden skulle blifva något större, än nyssnämnda förhållande synes antyda.

Skulle stadens och ortens önskan att erhålla ett femklassigt läroverk i Wadstena vinna bifall, så vore äfven önskligt, att detta läroverks ordnande skedde med något fästadt afseende på allmänhetens behof och icke endast på ett system för hela rikets elementarundervisning, enligt hvilket system hvarje läroverk, som icke är fullständigt, ej får vara något annat än en mindre eller större början till eller så till sägandes en af-

klippt bit af ett fullständigt elementarläroverk. Man har hört talas om, att skolan skulle ordnas så, att hon på hvarje sitt stadium lemnade något i sitt slag afslutadt och fulländadt. Huruvida detta *kan* åstadkommas, vågar jag ej bedöma, men besväras af vissa tvifvelsmål i afseende derpå. Men så mycket synes mig icke vara omöjligt, att t. ex. en femklassig skola med dess hela omfattning kunde lemna något i sitt slag afslutadt och fulländadt, utan att hon derföre lade något hinder i vägen för de lärjungar, som ville fortsätta vidare, att med framgång idka studier vid ett högre läroverk. Men för att befordra det förstnämnda ändamålet får ej skolans verksamhet alldeles klafbindas genom minutiöst reglementerande, utan det måste lemnas henne någon frihet att gagna sina lärjungar på det sätt, som är för dem närmast behöfligt. Ett strängt skol-system, flera klasser igenom, medför gerna den verkan, att lärjungens ögon blifva förhållna i afseende på många saker, som ligga klart äfven för gemene mans ögon, ty han får aldrig se annat än små bitar — den ena efter den andra — och om han har tålmod och håller ut, kommer han nog dermed in i vetenskapens förgård, kanske slutligen i dess tempel. Mången åstundar dock icke detta och har ej tillfälle dermed, utan vill veta någonting strax — låt vara att det icke blir så vetenskapligt — på det han må något kunna reda sig med de ting, som i världen äro. Det vore lyckligt, om staten vid de lägre elementarläroverkens ordnande ville fästa något mera afseende på sist nämnda förhållande, än hittills synes hafva skett. Jag tror icke, att det skulle skada dem, som komme att fortsätta studierna vid ett högre läroverk, under det de, som stannade vid den kortare kursen, skulle hafva en bestämd vinst af ett undervisningssätt, som icke aflägsnade dem från, utan närmade dem till det praktiska lifvets förhållanden.

Å Wadstenaortens och hela vestra Östergötlands vägnar vågar jag derföre vördsamt och ödmjukeligen anhålla hos alla, som i denna fråga hafva beslutande rätt, att ett femklassigt läroverk måtte blifva i Wadstena inrättadt, samt så ordnadt, att det motsvarar behofvet såväl för dem, som önska sedermera fortsätta studierna vid ett fullständigt elementarläroverk, som för dem, hvilka önska erhålla allmän medborgerlig bildning för det praktiska lifvet.

Hof den Oktober 1874.

W. Lidberg.

t. f. inspector för Wadstena läroverk,
kontraktsprost och kyrkoherde, L. N. O.

Afskrift.

Till Ordföranden för Stadsfullmäktige i Wadstena.

Af stadsfullmäktige uppmanad att, efter inhemtad kännedom om en till Kongl. Maj:t stäld underdånig ansökning om att till Riksdagen 1875 aflåta nådig proposition om härvarande 3-klassiga elementarläroverks utvidgning till 5-klassigt, afgifva utlåtande om de i nämnda underdåniga ansökning framställda skäl, hvarpå stadsfullmäktige grunda — såsom det synes — berättigade anspråk på att Wadstena kommun måtte blifva föremål för statens omvårdnad i afseende på elementarläroverkets utvidgande, får jag, under anslutning till hvad stadsfullmäktige i saken anført, för min ringa del endast påpeka ett och annat förhållande, som möjligen kan vara egnadt att i någon mån gifva ökad styrka åt de skäl, som i ofvannämnda ansökning framhållas.

Redan den omständigheten, att den bördiga, folkrika trakt, som utgör vestra delen af Östergötland, ej eger mer än ett enda elementarläroverk, det 3-klassiga i Wadstena, under det att östra delen af samma län blifvit jemförelsevis mera lyckligt lottad, då den eger 2:ne på båda linierna fullständiga högre elementarläroverk jemte ett 3-klassigt, talar tillräckligt för billigheten och rättvisan i den af Wadstena stadsfullmäktige framställda önskan om härvarande elementarläroverks utvidgande.

Men ifrågavarande önskan är icke blott grundad på billighet; den är i den allmänt medborgerliga bildningens välförstådda intresse med tvingande nödvändighet framkallad.

Erfarenheten har nemligen tillräckligt ådagalagt, hurusom ynglingar, hvilkas knappa ekonomiska vilkor eller andra omständigheter ej tillåta dem att fortsätta sina studier vid ett högre elementarläroverk, måste, äfven om de eljest äro livvade af lust till ett fortsatt lärande, vid 13 à 14 års ålder utgå från det 3-klassiga läroverket, utan att ännu hafva hunnit inhemta och smälta det förråd af kunskaper, som skulle meddelas för användning i det praktiska lifvet, och, alltför unga för att kunna vinna anställning, under väntan derpå tillbringa ett à två år i hemmen, utan den ordnade sysselsättning och den helsosamma disciplin, som skolan har att erbjuda. De betänkliga följderna af detta förhållande har man inom detta samhälle ej kunnat undgå att iakttaga och beklaga.

Genom det 3-klassiga elementarläroverkets utvidgande till 5-klassigt vunnnes således påtagligen den fördel, att de, som från 5:te klassen utträdde i det praktiska lifvet, vore förberedda för detta, i det de hade genomgått

genomgått en jemförelsevis fullständig kurs, vunnit mera vana vid arbete, sträng ordning och tukt samt uppnått konfirmationsåldern, eller den åldersgräns, före hvilken ej gerna någon gosse erhåller stadig anställning.

Skulle nu emellertid någon af den omständigheten, att Wadstena elementarläroverk för närvarande endast eger 41 lärjungar, vilja sluta till obehöfligheten af detta läroverks utvidgande till 5-klassigt, så torde en blick på förhållandena under de år (1864—1868), då skolan genom en särskild anordning och för att tillmötesgå en allmänt uttalad önskan, arbetade på 4 afdelningar eller klasser, vara tillräcklig för att ådagalägga oriktigheten af en sådan slutledning. Det visar sig nemligen då, att lärjungarnes antal ifrån 30 à 40 inom kort ökades till 60 och derutöfver, och det oaktadt lärarekrafternas ringa antal ej medgaf nödig fullständighet vid lärokursernas meddelande. Vid sådant förhållande och då hvarken Skeninge eller Motala ega andra läroverk än folkskolor, synes man i likhet med stadsfullmäktige i Wadstena kunna med en till visshet gränsande sannolikhet våga påstå, att, om härvarande elementarläroverk utvidgades, dess lärjungars antal skulle betydligt ökas, under det att öfverbefolkningen uti de lägre klasserna vid Linköpings högre elementarläroverk i samma mån minskades. Lifligt öfvertygad om frågans stora vikt och betydelse ej blott för Wadstena kommun utan äfven för den omgifvande folkrika landsbygden, kan jag ej annat än önska densamma all möjlig framgång.

Wadstena i Oktober 1874.

C. J. Delin.
Rektor.

Likheten med hufvudskrifterna bestyrker,

ex officio

A. V. Bergström,

Sekreterare hos stadsfullmäktige i Wadstena.“

vid 16:de punkten (ang. statsbidrag till enskilda elementarläroverk) af Herrar P. O. Hörnfeldt och Jöns Rundbäck, som yrkade bifall till Herr A. J. Lyths i ämnet väckta motion.

vid 23:dje punkten mom. b, c, d och e (angående förhöjning i statens bidrag till folkskoleväsendet):

af Herr Jöns Rundbäck: »Inför en upplyst riksförsamling behöfver man visst icke orda om vigten af allmän bildning eller nyttan af kunskaper

Bih. till Riksd. Prot. 1875. 4 Saml. 1 Afd. 8 Häft.

och insigter, och allraminst torde detta göras behof inför Svenska Riksdagen, hvilken, särdeles på senare tiden, visat en så varm och allvarlig håg att befrämja och höja den allmänna folkupplysningen. Den devis, som Konung och Riksdag gemensamt uttalat, att ingenting så förmår att stärka och höja kärleken till frihet och fosterland som allmän upplysning, vitsordar hur högt statsmakterna tänka om denna stora folkets sak. Säkert är ock, att det folk, som står i begrepp att åtaga sig en stor och allmän värnepligt, måste, om denna skall blifva sann och tillfredsställande, såsom grund för densamma lägga en sann och allmän folkbildning; ty så har Tysklands, kanske världens, störste nu lefvande strateg sagt i tyska riksförsamlingen, att uti Tysklands senaste ärorika strider och segrar har tyska folkskolan en väsendtlig del. Är folkskolans uppgift så stor, dess mål så högt, då bör ingenting underlätas som kan befrämja dess ändamålsenliga utveckling. Den vackra utveckling hvartill svenska folkskolan visat sig mäktig, förutsätter jemväl än vidare framåtskridande, om endast de hinder, som härför förefinnas, undanrödjäs. Bland sådana hinder och tvifvelsutän det största anser jag vara en stor del kommuners oförmåga att anskaffa nödiga medel för ett ändamålsenligt ordnande af sitt skolväsende. Detta hinder bör undanrödjäs. I betraktande häraf och då folkskolans ändamål jemväl är ett viktigt statsändamål, så anser jag, att staten till folkskolan bör mera än hitintills — om än ej på långt när så mycket som till andra skolor — lemna bidrag på det alla kommuner — ingen lucka får finnas i dessa leder — må kunna, som sig bör ordna sitt skolväsende.

Det bidrag staten nu lemnar, hälften af folkskolelärarens ordinarie lön, är för ringa för det dermed afsedda ändamålet och står icke i ett riktigt förhållande till kommunernas uppoffringar och folkskolans betydelse. Billigtvis kunde man alltså fordra, att hela skollärarens ordinarie lön borde af staten kommunen tillhandahållas; men då detta steg på en gång uttaget kan synas mången för djerft, torde man böra låta sig nöja med, om den redan erkända hälftenprincipen i fråga om statens bidrag till såväl folk- som småskolan göres till en sanning, hvilket i det närmaste kan ske dymedelst, att statens bidrag bestämmes till *två tredjedelar* af skollärarens ordinarie lön. Som genast skall visas, blifver i alla fall en församlings bidrag till en folkskola mera än statens. Låtom oss nemligen antaga, att ett ändamålsenligt skolhus med tillbehör endast kostar i medeltal 6000 kronor. Församlingens årliga bidrag till en folkskola, räntan å byggnadskapitalet beräknad efter 5 procent ställer sig då som följer:

5 procent å byggnadskapitalet, 6,000 kronor	300.
Underhållskostnad, 1 procent af byggnadskapitalet	60.
Afgäld för tomt och ett jordstycke	20.
Inköp af skolmateriel	20.
Värdet af ett kofoder	100.
Vedbrand	100.
$\frac{1}{2}$ af skolärarens ordinarie lön	300.
	= 900.

Då nu statens årliga bidrag endast utgör 300 kronor, så motsvarar det blott $\frac{1}{3}$:del af kommunens, som man ser, lågt beräknade omkostnader. Skulle man emellertid icke uti kommunens omkostnader vilja inberäkna byggnadskapitalet, såsom utgående på en gång och är alltså öfvergående, så återstår i alla fall en årlig utgift för kommunen för hvarje folkskola af 600 kronor, motsvarande $\frac{2}{3}$ af hela kostnaden. Detta missförhållande bör åtminstone rättas derhän, att statens bidrag hädanefter förhöjes till 400 kronor för hvarje skola. Gillar Riksdagen ett dylikt förslag, så är gifvet, att förslagsanslaget »Lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor» måste höjas icke blott med hvad Utskottet föreslagit till småskolan utan jemväl för folkskolan med ett belopp motsvarande dessa skolors antal, som utgjorde, enligt Kongl. Maj:ts senaste berättelse om hvad i riket och dess styrelse sig tilldragit, 3,732 stycken, och således med 373,200 kronor.

Mången torde kanske tycka, att denna summa är stor; men ändamålet är ock stort. Det är dessutom att märka, att samma belopp, ehuru på annat sätt, i alla fall utbetalas; men genom den af mig föreslagna anordningen skulle summan helt visst åstadkomma mera gagn och åstadkomma mera jemnhet kommunerna emellan.

Om någon skulle i likhet med Utskottet vilja påstå, att folkundervisningen ensamt bör vara en kommunal angelägenhet, så vederlägges detta ej blott af hvad ofvan blifvit sagdt, utan jemväl af det erkännande och den ställning Riksdagen redan intagit till undervisningsfrågan. Jemför man dessutom, utan att dermed afse något klander, statens bidrag, beräknade till emellan 1 och 200 kronor, utom andra förmåner, för hvarje lärjunge vid våra elementarläroverk, med de bidrag staten lemna såsom understöd åt hvarje lärjunge vid våra folk- och småskolor, så få de senare försvinnande litet; ty enligt förut åberopade berättelse om hvad i riket och dess styrelse sig tilldragit, utgjorde statens bidrag till folkundervisningen år 1873:

Lönetillskott åt lärare och lärarinnor	1,158,639: 70	
Bidrag till medellösa församlingar	20,000: —	
		= 1,178,639: 70.

Om från denna summa afdrages 10,000 kronor såsom utgående till högre folkskolor, lemnar återstoden till hvarje folk- och småskola, tillsammans, Stockholm inberäknad, 8,139 stycken, 143 kronor 59 öre och till hvarje lärjunge som i dessa anstalter undervisas, tillhopa 607,676 stycken, ett belopp af 1 krona 92 öre. Med dessa siffror för ögonen, och om man derjemte eftersinnar de olägenheter som ofta förefinnas inom landskommunerna för att rätt kunna ordna sitt skolväsende, samt de höga kommunalskatter, flerstädes uppgående till 10 à 12 gånger bevillningen, för att ej tala om de än högre bidrag som utgöras efter hemmantalet; så tvekar jag icke att på så sätt understödja motionärernas förslag i detta ämne, att jag vördsamt hemställer, det Riksdagen måtte besluta,

att till aflöning af hvarje examinerad, vid folkskola antagen lärare eller lärarinna, som i årlig lön, beräknad efter stadgade grunder, åtnjuter utom husrum, vedbrand och kofoder minst 500 kronor, samt meddelar undervisning i skolan minst åtta månader af året, skoldistriktet må ega att af statsmedel bekomma ett årligt bidrag motsvarande hälften af den lön läraren eller lärarinnan förutom husrum, vedbrand och kofoder åtnjuter, hvilket bidrag dock icke må öfverstiga 400 kronor; och att anslaget till »lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor må med 373,200 kronor förhöjas.»

Häruti instämde Herrar *Jan Andersson, Ola Bosson Olsson* och *Johan Erik Johansson*.

vid 33:dje punkten (ang. reseunderstöd m. m. åt tonkonstnärer): af Herr *Jöns Rundbäck*, hvilken yrkade, att Kongl. Maj:ts nådiga proposition måtte på det sätt bifallas, att till stipendier åt behöfvande och skicklige elever vid Kongl. musikaliska akademien samt till honorarier åt inhemske tonsättare för arbeten af högre konstvärde måtte beviljas ett reservationsanslag af 6,000 kronor.

vid 44:de punkten mom. b och 45:te punkten mom. b (ang. löneförbättring för professorerne vid universiteten samt Karolinska mediko-

kirurgiska institutet) af Herrar *Liss Olof Larsson, Carl Ifvarsson, P. O. Hörnfeldt, Jan Andersson, P. Olsson* och *Carl Anders Larsson*.

vid 50:de punkten (angående anslag till högre skolor för qvinlig ungdom):

af Herr *L. M. Nordenfelt*, hvilken yrkade, att Herr *A. W. Staaffs* motion, N:o 127, måtte på det sätt bifallas att för år 1876 må på extra stat anvisas 30,000 kronor att användas till understöd med högst 3,000 kronor till hvarje, åt sådana högre skolor för qvinlig ungdom, hvilka efter vederbörandes hörande pröfvades vara deraf i behof, under vilkor att elevernas årsafgifter icke bestämdes till högre belopp än 100 kronor, att frielever till det antal, som af Kongl. Maj:t bestämdes, vid skolan antoges, att årlig berättelse afgåfves öfver skolans verksamhet, samt att skolan skulle vara underkastad den kontroll och de vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t kunde finna godt bestämma; och såsom skäl för denna framställning anförde, att endast 12,400 kronor af de anslagna 30,000 kronorna blifvit af Kongl. Maj:t utanordnade, och att med en årsafgift för hvarje lärjunge af högst 50 kronor endast undantagsvis goda skolor torde kunna åstadkommas.

vid 59:de punkten mom. b (angående löneförbättring för Vetenskapsakademiens intendent):

af Herrar *Carl Ifvarsson, P. O. Hörnfeldt, Jan Andersson, P. Olsson* och *Carl Anders Larsson*.

På begäran antecknas, att Herr *Carl Ifvarsson* icke hos Utskottet deltagit i behandlingen af 16—32 punkterna, samt att Herr *Friherre J. Stjernblad* icke närvarit vid afgörandet af 56—76 punkterna här ofvan.

*Litt. A.*Förteckning öfver de af Stats-Utskottet föreslagna dyrtids-
tillägg under Åttonde hufvudtiteln för år 1876.

	Nuvarande aflöning.	Dyrtids- tillägg.	Summa.
Riksarkivet.			
Riksarkivarien	5,000	1,000	6,000
1 aktuarie	3,500	700	4,200
1 dito	3,500	700	4,200
1 förste amanuens	1,800	360	2,160
1 dito	1,800	360	2,160
1 andre amanuens	1,000	200	1,200
1 dito	1,000	200	1,200
S:gr		3,520	
Kongl. Biblioteket.			
Bibliotekarien	5,000	1,000	6,000
Vice bibliotekarien	3,500	700	4,200
1 förste amanuens	1,800	360	2,160
1 dito	1,800	360	2,160
1 andre amanuens	1,500	300	1,800
S:gr		2,720	
Nationalmuseum.			
Intendenten	2,500	500	3,000
1 amanuens	1,500	300	1,800
1 dito	1,500	300	1,800
S:gr		1,100	
Domkapitlens expeditioner.			
Löneförbättringar åt konsistorienotarier och konsistorie- amanuenser	18,580	3,716	22,296
Universiteten.			
Löneförbättringar åt professorer, adjunkter m. fl. tjen- stemän vid universiteten		65,523	

	Nuvarande aflöning.	Dyrtdids- tillägg.	Summa.
Karolinska mediko-kirurgiska institutet.			
1 professor	4,500	900	5,400
2 dito	9,000	1,800	10,800
1 dito	4,200	840	5,040
1 dito	4,200	840	5,040
1 dito	4,000	800	4,800
2 dito	8,000	1,600	9,600
1 extra ordinarie professor	2,500	500	3,000
3 dito	7,500	1,500	9,000
1 adjunkt	2,500	500	3,000
3 dito	7,500	1,500	9,000
1 dito	2,000	400	2,400
2 dito	4,000	800	4,800
Bibliotekarien och sekreteraren m. m.	1,500	300	1,800
S:gr	—	12,200	—
Gymnastiska centralinstitutet.			
1 öfverlärare	4,000	800	4,800
1 dito	4,000	800	4,800
1 dito	3,000	600	3,600
1 lärare	2,200	440	2,640
1 dito	2,000	400	2,400
1 dito	1,800	360	2,160
1 lärarinna	1,000	200	1,200
1 dito	800	160	960
1 sekreterare	750	150	900
S:gr	—	3,910	—
Sundhetskollegium.			
1 medicinalråd	5,000	1,000	6,000
1 dito	5,000	1,000	6,000
1 dito	4,500	900	5,400
1 dito	4,500	900	5,400
1 sekreterare	3,500	700	4,200
1 kamererare	3,500	700	4,200
1 ombudsman och fiskal	3,000	600	3,600
1 aktuarie och registrator	2,500	500	3,000
1 notarie	2,200	440	2,640
1 kanslist	1,000	200	1,200
2 dito	2,000	400	2,400
S:gr	—	7,340	—

		Nuvarande af-föning.	Dyrtids- tillägg.	Summa.
Provincialläkarne.				
1	provincialläkare	2,000	400	2,400
26	dito	52,000	10,400	62,400
1	dito	1,500	300	1,800
111	dito	166,500	33,300	199,800
S:gr		—	44,400	—
Farmaceutiska institutet.				
1	laborator	1,500	300	1,800
1	amanuens	400	80	480
S:gr		—	380	—
Undervisningsanstalter för barnmorskor.				
Stockholms undervisningsanstalt:				
1	adjunkt	300	60	360
1	biträdande lärare	1,000	200	1,200
1	förestånderska	250	50	300
1	instruktions-barnmorska	600	120	720
Barnmorskeläraren		3,000	600	3,600
Göteborgs undervisningsanstalt:				
1	barnmorskelärare	1,500	300	1,800
1	förestånderska	450	90	540
1	biträdande lärare	1,000	200	1,200
S:gr		—	1,620	—
Veterinärinstitutet i Stockholm.				
1	professor	4,500	900	5,400
1	dito	4,500	900	5,400
1	dito	4,000	800	4,800
1	dito	4,000	800	4,800
1	lektor	3,000	600	3,600
1	adjunkt	1,500	300	1,800
1	instruktionssmed	1,500	300	1,800
1	kamererare	1,000	200	1,200
S:gr		—	4,800	—

Vetenskapsakademien och naturhistoriska riksmuseum.		Nuvarande aflöning.	Dyrtids-tillägg.	Summa.
1 intendent	...	4,000	800	4,800
1 dito	...	4,000	800	4,800
1 dito	...	3,500	700	4,200
3 dito	...	10,500	2,100	12,600
1 konservator	...	2,500	500	3,000
1 föreståndare för meteorologiska anstalten	...	3,000	600	3,600
1 amanuens vid dito	...	1,500	300	1,800
S:gr		---	5,800	---
Vitterhets-, Historie- och Antiquitetsakademien.				
Riksantiquariari	...	5,000	1,000	6,000
1 amanuens	...	1,500	300	1,800
1 dito	...	1,000	200	1,200
S:gr		---	1,500	---
Akademien för de fria konsterna.				
1 sekreterare	...	800	160	960
1 amanuens	...	400	80	480
1 skattmästare	...	300	60	360
Akademiens läroverk:				
1 direktör	...	1,100	220	1,320
1 professor å den manliga afdelningen	...	1,450	290	1,740
1 dito dito	...	1,450	290	1,740
1 dito dito	...	1,100	220	1,320
2 dito dito	...	2,200	440	2,640
1 dito dito	...	800	160	960
1 dito dito	...	600	120	720
1 lärare å den manliga afdelningen	...	700	140	840
2 dito dito	...	1,400	280	1,680
1 dito dito	...	600	120	720
1 dito dito	...	600	120	720
1 dito dito	...	500	100	600
1 dito dito	...	1,600	320	1,920
1 dito dito	...	1,600	320	1,920
1 dito dito	...	1,100	220	1,320
Arvode för föreläsningar i konstens historia och litteratur	...	600	120	720
Transport		---	3,780	---

					Nuvarande aflöning.	Dyrtids- tillägg.	Summa.
						3,780	
1	professor å den qvinliga afdelningen	Transport	650	130	780
1	dito	dito	...		650	130	780
1	dito	dito	...		500	100	600
1	dito	dito	...		500	100	600
1	dito	dito	...		400	80	480
1	dito	dito	...		300	60	360
1	lärare å den qvinliga afdelningen		300	60	360
1	dito	dito	...		300	60	360
					S:gr	4,500	
Musikaliska akademien.							
1	sekreterare		1,000	200	1,200
1	kamererare...		1,000	200	1,200
1	bibliotekarie		400	80	480
Konservatorium: Inspektor					1,000	200	1,200
1	lärare		2,000	400	2,400
1	dito		2,000	400	2,400
1	dito		1,500	300	1,800
3	dito		4,500	900	5,400
1	dito		1,200	240	1,440
3	dito		3,600	720	4,320
1	dito		600	120	720
1	dito		600	120	720
1	dito		300	60	360
					S:gr	3,940	

Litt. B.

Riks-statens Åttonde

1875 års Riks-stat anslår:												
Penningar.		Förslagsanslag.								Summa.		
		Indelt ränta och ersättning för indragna räntor.		Indelt tionde och ersättning för indragna tiondeanslag.		Oindelt spannmål.						
						Mått.		Värde förslagsvis å 2 kronor 10 öre kubikf.				
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kbft.	kr.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
17,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17,000	—	Departementschefen.....
54,750	—	—	—	—	—	—	—	—	—	54,750	—	Departementets expedition.....
21,340	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21,340	—	Riksarkivet.....
28,150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28,150	—	Kongl. Biblioteket.....
36,300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36,300	—	Nationalmuseum (deraf 9,000 kro-
15,054	06	130,110	11	315,425	46	3,249	5	6,823	95	467,413	58	Kleresistaten: Penningar:
												Nuvarande anslag.....
												<i>Tillkommer:</i> Prostetunnor
												kontraktsprosten i Opp-
												vestra kontrakt för Östra
												åkers församling.....
												dito i Kåkinds kontrakt för
												Hjo församling.....
												dito i Elfdals kontrakt för
												Södra Finnskoga för-
												samling.....
												Indelt ränta och ersättning
												Oförändradt enligt 1875 års
												Indelt tionde och ersättning
												anslag:
												Oförändradt enligt 1875 års
												Oindelt spannmål:
												Nuvarande anslag.....
												<i>Afgår:</i> Indraget lönetillskott
												för kyrkoherden i Styrso
												pastorat.....
												S:gr
6,510	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6,510	—	Särskilda förslagsanslag för kle-
												Biskopens på Gotland lön.....
10,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10,000	—	Åt 13 konsistorii-notarier å
												Domkapitlens expeditioner, Re-
189,104	06	130,110	11	315,425	46	3,249	5	6,823	95	641,463	58	

Tp:t

Hufvudtitel.

Förslag till blifvande Riks-stat:											
Penningar.	Förslagsanslag.									Summa.	
	Indelt ränta och ersättning för indragna räntor.		Indelt tionde och ersättning för indragna tiondeanslag		Oindelt spannmål.						
					Mätt.		Värde förslagsvis å 2 kronor 10 öre kubikf.				
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kbft.	kr.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
17,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17,000	—
54,750	—	—	—	—	—	—	—	—	—	54,750	—
21,340	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21,340	—
28,150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28,150	—
36,300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36,300	—
..... 15,054: 06. åt unda Ving- 12: 85. 15: 81. 14: 86. 43: 52. 15,097: 58. för indragna räntor: riksstat 130,110: 11. för indragna tionde- riksstat 315,425: 46. Mätt. Värde. 3,249: 5. 6,823: 95. 214: 2. 449: 82. 3,035: 3. — 6,374: 13. resiet: 3,000: — 3,510: — 270 kronor, högst servationsanslag 10,000: — Transport 189,147: 58 130,110: 11 315,425: 46 3,035: 3 6,374: 13 641,057: 28											

1875 års Riks-stat anslår:											
Penningar.		Förslagsanslag.								Summa.	
		Indelt ränta och ersättning för indragna räntor.		Indelt tionde och ersättning för indragna tiondeanslag.		Oindelt spanmål.					
						Mått.		Värde förslagsvis å 2 kronor 10 öre kubikf.			
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kbft.	kr.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
189,104	06	130,110	11	315,425	46	3,249	5	6,823	95	641,463	58
22,700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22,700	—
312,611	28	82,363	36	112,381	71	80	2	168	42	507,524	77
79,850	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79,850	—
2,059,746	44	8,913	96	208,382	16	—	—	—	—	2,277,042	56
34,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34,000	—
2,698,011	78	221,387	43	636,189	33	3,329	7	6,992	37	3,562,580	91

Lappmarks eklestiastikverk, För-
Universitetet:

Penningar:

Nuvarande beloppet

Tillkommer: Fyllnad i åt-
embets- och tjänstemäns
sala universitetet penninge-

Indelt ränta och ersättning
dragna räntor:

Oförändradt enligt 1875 års

Indelt tionde och ersättning för

Oförändradt enligt 1875 års

Oindelt spanmål, såsom i 1875

Karolinska mediko-kirurgiska

Elementarläroverken, Reserva-

Penningar:

Nuvarande beloppet

Tillkommer: Förhöjning, mot-
rande här nedan afförda
ningar för indragna ränte-
tiondeanslag

Indelt ränta och ersättning
dragna räntor:

Nuvarande beloppet

Afgår och utbytes mot kon-
penningeanslag

Indelt tionde och ersättning
anslag:

Nuvarande anslagsbeloppet
öre utbytes mot kontant

Seminarium för bildande aflära-

Förslag till blifvande Riks-stat:												
Förslagsanslag.												
Penningar.		Indelt ränta och ersättning för indragna räntor.		Indelt tionde och ersättning för indragna tiondeanslag.		Oindelt spannmål.				Summa.		
						Mått.		Värde förslagsvis å 2 kronor 10 öre kubikf.				
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kbft.	kr.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
Transport	189,147	58	130,110	11	315,425	46	3,035	3	6,374	13	641,057	28
slagsanslag	22,700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22,700	—
.....	312,611:	28.										
skilliga vid Up-löner	7,304:	60.	319,915:	88.								
för in-												
riksstat	82,363:	36.										
indragna tiondeanslag:												
riksstat	112,381:	71.										
års riksstat	168:	42.										
institutet	319,915	88	82,363	36	112,381	71	80	2	168	42	514,829	37
tionsanslag:	79,850	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79,850	—
.....	2,059,746:	44.										
sva-ersätt-och	212,427:	85.	2,272,174:	29.								
för in-												
.....	8,913:	96.										
tant	4,045:	69.	4,868:	27.								
för indragna tionde-												
208,382 kronor 16												
penningeanslag	2,272,174	29	4,868	27	—	—	—	—	—	—	2,277,042	56
rinnor	34,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34,000	—
Transport	2,917,787	75	217,341	74	427,807	17	3,115	5	6,542	55	3,569,479	21

Förslag till blifvande Riks-stat:												
	Penningar.		Förslagsanslag.								Summa.	
			Indelt ränta och ersättning för indragna räntor.		Indelt tionde och ersättning för indragna tiondeanslag.		Oindelt spanmål.					
							Mått.		Värde förslagsvis å 2 kronor 10 öre kubikf.			
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kbft.	kr.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Transport	2,917,787	75	217,341	74	427,807	17	3,115	5	6,542	55	3,569,479	21
.....	60,609:	85.										
gan utgå-												
39: —												
,470: 46.	3,509: 46.	64,119: 31.										
indragna												
riksstat		4,219: —										
för indragna tionde-												
.....	7,990: 08.											
tant pen-												
.....	3,470: 46.	4,519: 62.										
riksstat	942: 69.	64,119 31	4,219 —		4,519 62		448 9		942 69		73,800 62	
bildande	173,650: —											
.....	55,000: —											
sättning åt folkskole-												
.....	65,000: —											
för folkskolorna	10,000: —											
.....	11,000: —											
.....	2,200: —	13,200: —										
tionsanslag	316,850: —											
Transport	316,850: —	2,981,907 06	221,560 74		432,326 79		3,564 4		7,485 24		3,643,279 83	

1875 års Riks-stat anslår:												
Penningar.		Förslagsanslag.								Summa.		
		Indelt ränta och ersättning för indragna räntor.		Indelt tionde och ersättning för indragna tiondeanslag.		Oindelt spannmål.						
						Mått.		Värde förslagsvis å 2 kronor 10 öre kubikf.				
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kbft.	kv.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
4,455,271	63	225,606	43	644,179	41	3,778	6	7,935	06	5,332,992	53	
												Till befrämjande af folkunderrikets nordliga trakter <i>boslagsanslag</i>
												Lönetillskott åt lärare vid folk-
												<i>Förslagsanslag:</i>
												Nuvarande belopp
												<i>Tillkommer</i> förhöjning
29,400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29,400	—	Gymnastiska centralinstitutet ...
322,400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	322,400	—	Sundhetskolegium med medic-
												Nuvarande anslag
												<i>Tillkommer:</i> För beredande
												bättring åt vaktmästaren vid
												centiska institutet
												<i>Afgår:</i> Nuvarande anslag till
												pendiater ifältläkarecorpsen
22,441	—	—	—	4,103	82	—	—	—	—	26,544	82	Barnmorskeundervisningen och
8,250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8,250	—	Ortopediska institutet
39,400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39,400	—	Veterinärundervisningen
												Rörande detta anslag kommer
												ytrande och uppföres det-
												belopp.
7,500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7,500	—	Vaccinationens befrämjande
75,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75,000	—	Farsoters och smittosamma sjuk-
3,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,000	—	Svenska Läkare-sällskapet
8,250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8,250	—	Svenska Akademien
22,260	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22,260	—	Vetenskaps-akademien
17,050	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17,050	—	Vitterhets-, Historie- och Anti-
48,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48,000	—	Akademien för de fria konsterna:
												Till aflöning m. m.
												Till utrikes resestipendier, <i>Re-</i>
30,550	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30,550	—	Musikaliska Akademien
51,850	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51,850	—	Naturhistoriska Riksmuseum
5,140,622	63	225,606	43	648,283	23	3,778	6	7,935	06	6,022,447	35	

Tp:t

Förslag till blifvande Riks-stat:												
Penningar.		Förslagsanslag.								Summa.		
		Indelt ränta och ersättning för indragna räntor.		Indelt tionde och ersättning för indragna tiondeanslag.		Oindelt spanmål.						
						Mått.		Varde förslagsvis å 2 kronor 10 öre kubikf.				
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kbft.	kl.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
Transport 316,850: —	2,981,907	06	221,560	74	432,326	79	3,564	4	7,485	24	3,643,279	83
visningen bland de i satta finnar, Förskolor och småskolor,	12,000: —											
1,370,000: —												
120,000: — 1,490,000: —	1,818,850										1,818,850	
	29,400										29,400	
nalstaten:												
322,400: —												
löneförfarma-												
150: — 322,550: —												
pensionärer och stibarnbördshusen	9,650: —	312,900									312,900	
		22,441			4,103	82					26,544	82
		8,250									8,250	
		39,400									39,400	
Utskottet att framdeles meddela samma emellertid till oförändradt												
		7,500									7,500	
domars botande, Förslagsanslag		75,000									75,000	
		3,000									3,000	
		8,250									8,250	
		22,260									22,260	
qvittets-akademien		17,050									17,050	
		40,000: —										
servationsanslag		8,000: —										
		48,000									48,000	
		30,550									30,550	
		51,850									51,850	
Transport	5,476,608	06	221,560	74	436,430	61	3,564	4	7,485	24	6,142,084	65

1875 års Riks-stat anslår:												
Penningar.		Förslagsanslag.								Summa.		
		Indelt ränta och ersättning för indragna räntor.		Indelt tionde och ersättning för indragna tiondeanslag.		Oindelt spanmål.						
						Mått.		Värde förslagsvis å 2 kronor 10 öre kubikf.				
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kbft.	kr.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
5,140,622	63	225,606	43	648,233	23	3,778	6	7,935	06	6,022,447	35	Undervisnings-anstalter för döf- Allmänna institutet..... Till understöd och oppmun- fostringsanstalter för medel- Fattigvården i Stockholm och Fattigvården i allmänhet, För- Serafimer-lasarettets underhåll .. Hospitalers och lasaretters un- Stora barnhuset i Stockholm ... Frimurare-barnhuset Barnhusen i landsorterna Kyrkors underhåll Resestipendier samt läroböckers <i>servationsanslag</i> Rese- och traktamentspenningar Skrifmaterialier och expenser, Nuvarande belopp <i>Tillkommer: För jemnande af</i> Extra utgifter, <i>Reservationsan-</i>
121,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	121,000	—	
9,141	25	158	29	236	46	—	—	—	—	9,536	—	
35,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35,000	—	
25,500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25,500	—	
7,804	33	18,856	27	89,587	68	70	9	148	89	116,397	17	
28,750	—	—	—	42,930	09	—	—	—	—	71,680	09	
2,750	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,750	—	
—	—	—	—	25,672	71	—	—	—	—	25,672	71	
6,721	04	14,080	59	284,401	95	988	8	2,076	48	307,280	06	
24,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24,000	—	
1,500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,500	—	
45,136	62	—	—	—	—	—	—	—	—	45,136	62	
15,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15,000	—	
S:a 5,462,925	87	258,701	58	1,091,112	12	4,838	3	10,160	43	6,822,900	—	

Förslag till blifvande Riks-stat:												
Penningar.	Förslagsanslag.									Summa.		
	Indelt ränta och ersättning för indragna räntor.		Indelt tionde och ersättning för indragna tiondeanslag.		Oindelt spannmål.							
					Mått.		Varde förslagsvis å 2 kronor 10 öre kubikf.					
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kbft.	kr.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
Transport	5,476,608	06	221,560	74	436,430	61	3,564	4	7,485	24	6,142,084	65
stumma och blinda:												
.....	81,000:	—										
tran åt mindre upplösa döfstumma barn	40,000:	—									121,000	—
landsorterna	121,000	—										9,536
slagsanslag	9,141	25	158	29	236	46						35,000
.....	35,000	—										25,500
.....	25,500	—										7,804
derhåll	7,804	33	18,856	27	89,587	68	70	9	148	89	116,397	17
.....	28,750	—			42,930	09						71,680
.....	2,750	—										2,750
.....					25,672	71						25,672
.....	6,721	04	14,080	59	284,401	95	988	8	2,076	48	307,280	06
och lärda verks utgifvande, Re-												
.....	24,000	—										24,000
Förslagsanslag	1,500	—										1,500
ved m. m., Förslagsanslag:												
.....	45,136:	62.										
hufvudtitelns summa	62: 70.											
slag	45,199	32										45,199
.....	15,000	—										15,000
Summa	5,798,974	—	254,655	89	879,259	50	4,624	1	9,710	61	6,942,600	—

Litt. C.

Extra ordinarie anslag under Riksstatens Åttonde hufvudtitel.

För år 1876.

Ecklesiastik-Departementet.

Dyrtidstillägg för:

Riksarkivet	3,520: —	
Kongl. Biblioteket	2,720: —	
Nationalmuseum	1,100: —	
Domkapitlens expeditioner	3,716: —	
Universiteten	65,523: —	
Karolinska Mediko-kirurgiska institutet	12,280: —	
Gymnastiska Central-institutet	3,910: —	
Sundhetskollegium med Provincialläkarestaten och Farmaceutiska institutet	52,120: —	
Undervisningsanstalterna för barnmorskor	1,620: —	
Veterinärinstitutet i Stockholm	4,800: —	
Vetenskapsakademien och naturhistoriska riks- museum	5,800: —	
Vitterhets-, Historie- och Antiquitetsakademien	1,500: —	
Akademien för de fria konsterna	4,500: —	
Musikaliska akademien	3,940: —	
		167,049: —

Ecklesiastik-departementets expedition:

För tillämpning af expeditionens nya afföningsstat	11,500: —	
Till statistiska arbeten inom byråerna för un- dervisningsärenden	6,000: —	17,500: —
		Transport 184,549: —

	Transport	184,549: —	
Lappmarks ecklesiastikverk:			
Till en kapellbyggnad inom Pajala församling samt inköp af boställe åt kapellpredikanten		20,000: —	
Universiteten:			
Till förstärkning af lärarekrafterna vid universiteten	18,500: —		
Förhöjning af anslaget till institutionen för allmän och åkerbrukskemi vid Upsala universitet	550: —		
Dito af anslagen för åtskilliga materiella behof vid Lunds universitet	1,700: —		
För inköp af mikroskop till den patologiskt anatomiska institutionen vid Upsala universitet	2,500: —		
Till reparation af biblioteksbyggnaden vid Lunds universitet	5,000: —		
Tjänstgöringspenningar för professorer samt bibliotekarier och räntmästare vid universiteten, <i>förslagsanslag</i>	30,000: —	58,250: —	
Karolinska mediko-kirurgiska institutet:			
Arvode åt en amanuens vid institutets anstalt för normal anatomi	1,000: —		
För institutets fysiologiska anstalt	2,400: —		
Till inköp af materiel för samma anstalt	1,500: —		
Tjänstgöringspenningar för institutets professorer	4,200: —	9,100: —	
Elementarläroverken:			
För lärares uppflyttning i högre lönegrad	40,000: —		
Till arvoden åt extra lärare	30,000: —		
» vikarier och oförutsedda behof	15,000: —		
» resestipendier åt lärare i främmande levande språk	6,000: —		
» praktisk utbildning af blifvande elementarlärare	15,000: —	106,000: —	
	Transport	377,899: —	

	Transport	377,899: —	
Elementarskolor för flickor:			
Understöd åt högre skolor för qvinlig ungdom		30,000: —	
Folkundervisningen:			
Till lärares vid folkskolelärareseminarierna upp- flyttning i högre lönegrad	2,000: —		
» arvoden åt extra lärare samt åtskilliga materiella behof vid folkskoleläraresemi- narierna	20,000: —		
» undervisningsmateriel m. m. för folksko- lorna	5,000: —		
» uppförande af byggnad för folkskolelärare- seminarium i Carlstad	40,000: —		
» dito af dito för dito i Göteborg	50,000: —		
» understöd för sådana församlingar, som icke förmå till erforderligt belopp bekosta aflöning åt sina folkskolelärare	20,000: —		
» utarbetande af geografiska kartor för un- dervisningens behof	1,500: —		
Understöd åt folkhögskolor, <i>förslagsanslag</i>	20,000: —		158,500: —
Sundhetskollegium:			
För bekostande af rättskemiska undersökningar		3,000: —	
Vetenskapsakademien:			
Till bekostande af planscher till akademiens skrifter	6,000: —		
» expensmedel för naturhistoriska riksmuseum	2,720: —		
» ordnande af akademiens astronomiska ob- servatorium	33,000: —		41,720: —
Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien:			
Förhöjning af akademiens å ordinarie stat upp- förda anslag till samlingarne och deras förökande	1,000: —		
	Transport	1,000: —	611,119: —

	Transport	1,000: —	—	—	611,119: —
Till biblioteket		750: —	1,750: —		
» arvoden åt vetenskapligt bildade biträden vid ordnandet och vården af statens under akademiens inseende ställda samlingar samt till aflöning af vaktbetjening			4,000: —		
» undersökning och beskrifning af fäderneslandets fornlemningar m. m.			5,000: —		
» utgifvande af planschverk öfver fornsaker i statens historiska museum m. m.			2,000: —		12,750. —
Musikaliska akademien:					
Förhöjning af akademiens hyresanslag					675: —
Naturhistoriska riksmuseum:					
Till betäckande af en brist i museets expensmedelsanslag			3,400: —		
» inköp af en mineraliesamling			3,416: —		
Tjenstgöringspenningar åt intendenterna och föreståndaren för meteorologiska anstalten			4,200: —		11,016: —
Hospitalsvården:					
Till hospitalsbyggnader			700,000: —		
» allmänna hospitalsfondens förstärkande			200,000: —		
» understöd för den i Sköfde inrättade vårdanstalt för sinnesslöa barn			5,000: —		
» dito för en i Stockholm af föreningen för sinnesslöa barns vård inrättad dylik anstalt			5,000: —		
» dito åt det i Jerfsö socken i Helsingland inrättade sjukhem för spetälska			7,500: —		917,500: —
Diverse anslag:					
För beredande af religionsvård åt svenska sjömän i utländska hamnar			8,000: —		
	Transport	8,000: —	1,553,060: —		

	Transport	8,000: —	1,553,060: —
Till fortsättande af de naturhistoriska och arkeologiska undersökningarne på Björkön		5,000: —	
För tillsyn och vård af lifrustkammarens samlingar		600: —	
Till inlösen af 300 exemplar af svenska forn-skriftsällskapets handlingar		1,050: —	
» fortsatt utgifvande af arbetet »Svenska språkets lagar»		1,500: —	
» e. o. Professoren C. G. Malmström för fortsättande af ett historiskt arbete		2,500: —	
» förvarande och vård af den utaf Doktor A. Hazelius bildade skandinavisk-etnografiska samlingen		7,500: —	26,150: —
			<u>Summa 1,579,210: —</u>

För år 1875

Till fyllnad i åtskilliga embets- och tjänstemäns vid Upsala universitet penningelöner		7,304: 60.	
» uppförande af läroverkshus i Christianstad: anslag	10,000: —		
lån, att utgå från Riksgäldskontoret	10,000: —	20,000: —	
» Rektoren vid Engelholms pedagogi E. L. Borgström, i ersättning för dyrtidstillägg under år 1874		500: —	27,804: 60.

Rättelse

i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 10:

Sid. 60 rad. 16 nedifrån står: *motsvarande hälften*

läs: *motsvarande två tredjedelar*